

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní**

Současnost a budoucnost platebního styku v rámci EU

Klára Tvrzníková

**Bakalářská práce
2009**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomie
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Klára TVRZNIKOVÁ
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: Veřejná ekonomika a správa
Název tématu: Současnost a budoucnost platebního styku v rámci EU

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úvod – cíl práce
1. Platební styk – vývoj, historie
2. Formy a nástroje současného platebního styku
3. Mezinárodní platební styk
4. Standard SEPA
Závěr
Použitá literatura

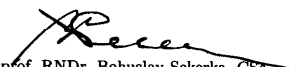
Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy: **cca 30 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

DVOŘÁK, Petr. Bankovníctví pro bankéře a klienty. 3. vyd. Praha : Linde, 2005. 688 s. ISBN 80-7201-515-X.
MACHKOVÁ, Hana; ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva; SATO, Alexej a kol. Mezinárodní obchodní operace. 4. vyd. Praha : Grada Publishing, 2007. 244 s. ISBN 978-80-247-1590-2.
MARKOVÁ, Jana. Mezinárodní měnová spolupráce. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2006. 270 s. ISBN 80-245-1053-7.
POLOUČEK, Stanislav a kol. Bankovníctví. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2006. 718 s. ISBN 80-7179-462-7.
ĐURČÁKOVÁ, Jaroslava; MANDEL, Martin. Mezinárodní finance. 3. vyd. Praha : Management Press, 2007. 490 s. ISBN 978-80-7261-170-6.
Periodika: Bankovníctví, Euro

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jan Černožorský, Ph.D.**
Ústav ekonomie
Datum zadání bakalářské práce: **5. června 2008**
Termín odevzdání bakalářské práce: **1. května 2009**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

prof. RNDr. Bohuslav Sekerka, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 17. července 2008

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích, dne 1. 4. 2009

Klára Tvrzníková

Poděkování

Děkuji Ing. Janu Černohorskému, Ph.D. za odborné vedení, poskytnuté rady a připomínky při zpracování bakalářské práce provázené ochotou a velmi vstřícným přístupem.

ANOTACE

Tato práce zahrnuje stručné dějiny a vývoj platebního styku. Dále charakterizuje jeho jednotlivé formy a nástroje používané v současné době. V další části je pozornost věnována mezinárodnímu platebnímu styku v rámci Evropy a mezinárodní měnové spolupráci. Závěr práce se zabývá Jednotnou oblastí pro platby v eurech – SEPA. Zde je uváděna nejen základní charakteristika, právní úprava a fáze zavádění této oblasti, ale také hodnocení platebních nástrojů SEPA a jejich fungování. Posuzuje také možné přínosy, příležitosti a hrozby systému SEPA.

KLÍČOVÁ SLOVA

platební styk, mezinárodní měnová spolupráce, Jednotná oblast pro platby v eurech v rámci Evropy

TITLE

The Present and the Future of the Payment System within the European Union

ANNOTATION

This work includes a short history and development of the payment system. Next it characterizes its separate forms and instruments, which are used nowadays. In the next part the attention is paid to the international payment system in Europe and the international monetary cooperation. The end deals with Single Euro Payments Area – SEPA. Not only the main characterization, legal regulations and the phase of implementing of this area, but also the evaluation of SEPA payment instruments and their functioning is shown in this part of the work. It also judges possible benefits, purposes and menaces of the SEPA system.

KEYWORDS

payment system, international monetary cooperation, Single Euro Payments Area

Obsah

Seznam zkratk

Seznam obrázků

Seznam tabulek

Úvod.....	9
1 Platební styk – vývoj, historie.....	10
1.1 Počátky platebního styku – antické Řecko	10
1.2 Počátky platebního styku – antický Řím	10
1.3 Středověk	11
1.4 16. a 17. století	12
1.5 Vznik „moderního“ bankovníctví	12
2 Formy a nástroje současného platebního styku	14
2.1 Platební styk.....	14
2.2 Formy platebního styku	16
2.3 Nástroje platebního styku	18
2.3.1 Bezhotovostní platební styk	18
3 Mezinárodní platební styk	25
3.1 Mezinárodní měnová spolupráce v rámci západoevropských zemí.....	25
3.1.1 Evropská platební unie (European Payments Union).....	26
3.1.2 Evropská měnová dohoda	27
3.1.3 Evropský fond	28
3.2 Mezinárodní měnové spolupráce v rámci EU.....	28
3.2.1 Předchůdce Evropské unie	28
3.2.2 Evropská unie	29
3.2.3 Měnová spolupráce v rámci Evropské unie	30
4 Standard SEPA (Single Euro Payments Area)	37
4.1 Základní údaje o SEPA.....	37
4.1.1 Právní úprava.....	38
4.2 Vytváření Jednotné oblasti pro platby v eurech.....	39
4.3 Platební nástroje SEPA.....	41
4.3.1 Bezhotovostní úhrady SEPA	41
4.3.2 Přímé inkaso SEPA.....	45
4.3.3 Platby uskutečňované prostřednictvím platebních karet.....	45
4.4 Přínosy SEPA.....	46
4.5 Možné scénáře zisků, nebo ztrát	48
Závěr	50
Použitá literatura.....	52
Seznam příloh	55

Seznam zkratek

ATM – (Automated Teller Machina) - bankomat

BIC – (Bohemian Identification Code) – identifikační číslo cenného papíru

BIS – Banka pro mezinárodní vypořádání plateb

CB – centrální banka

CERTIS – (Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement) – Systém mezibankovního platebního styku

ČNB – Česká národní banka

ČSOB – Československá obchodní banka

ECB – Evropská centrální banka

ECU – (European Currency Unit) – Evropská zúčtovací jednotka

EHP – evropský hospodářský prostor

EHS – Evropské hospodářské společenství

EK – Evropská komise

EMU – Evropská měnová unie

EPC – Evropská rada pro platební styk

EPU – Evropská platební unie

ES – Evropské společenství

ESUO – Evropské společenství uhlí a oceli

EURATOM – Evropské společenství pro atomovou energii

IBAN – (International Bank Account Numer) – mezinárodní číslo bankovního účtu

KB – Komerční banka

PS – platební systém

RTGS – národní platební systém

SEPA – (Single Euro Payments Area) – Jednotná oblast pro platby v eurech

SWIFT – (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) – Společnost pro celosvětovou mezibankovní finanční telekomunikaci

TARGET – transevropský expresní automatizovaný systém zúčtování plateb v reálném čase

Seznam obrázků

Obrázek 1: Schéma hotovostního placení	17
Obrázek 2: Schéma hladké platby	18
Obrázek 3: Vývoj počtu bankomatů	22
Obrázek 4: Princip mezibankovního platebního systému se zúčtovací bankou	34
Obrázek 5: Průměrný denní počet položek	36
Obrázek 6: Průměrné denní obraty v mld. Kč	36
Obrázek 7: Harmonogram	40
Obrázek 8: Časový průběh zpracování	42
Obrázek 9: Zpracování bezhotovostních úhrad	44
Obrázek 10: Očekávaná změna struktury plateb po vzniku SEPA	48
Obrázek 11: Celkové zisky všech zainteresovaných subjektů v letech 2007-2012 v důsledku zavedení SEPA ...	49

Seznam tabulek

Tabulka 1: Základní členění jednotlivých forem platebního styku	16
Tabulka 2: Struktura tuzemského bankovního spojení	19
Tabulka 3: Příklad písemné formy	19
Tabulka 4: Uživatelská podpora	20
Tabulka 5: Srovnání nostro a loro účtů z hlediska naší banky	31
Tabulka 6: Banky, které podepsaly přístupovou dohodu k SEPA Credit Transfer k 13. 6. 2008	41
Tabulka 7: Průměrné náklady na přeshraniční převod 100 EUR do jiného státu EU v eurech	46

Úvod

Platební styk jako takový je součástí našeho každodenního života a hraje v něm důležitou roli. Setkáváme se s ním každý den, aniž bychom si to často uvědomovali. Ať už se jedná o hotovostní nebo bezhotovostní platbu, stáváme se účastníky tohoto systému. Pro snadnou orientaci a co nejefektivnější využívání všech nabízených produktů je důležité znát pravidla a veškeré možnosti, které s sebou přináší platební styk a s ním spojené inovace.

Se vstupem do Evropské unie v roce 2004 přišlo mnoho novinek a s nimi také řada nároků na bankovní sektor. Evropská unie si klade za cíl sjednotit, zdokonalit a rozvíjet různé oblasti spolupráce jednotlivých členských států a z této kooperace vytěžit co nejvíce výhod pro ony země, a to nejenom v oblasti platebního styku.

V této době, kdy není stále jasný termín přijetí společné měny eura, a také v době, kdy je postupně zaváděna jednotná oblast pro platby v eurech, je toto téma velmi aktuální a často diskutované. Dochází k mnohým změnám a příležitostem. Někdy je tedy velmi těžké se v této problematice zorientovat a mít v povědomí příležitosti, které nám nabízí nejen stávající, ale především připravovaná legislativa. Na druhou stranu je důležité tuto situaci neustále sledovat a umět se v ní pohybovat, a to platí nejen pro odborníky, ale i pro spotřebitele a podniky, protože právě pro ně znamená jednotná oblast SEPA nemalé výhody a značné úspory.

Proto se bakalářská práce zaměřuje na téma platební styk v rámci EU. **Cílem práce je komplexně analyzovat současný stav v oblasti platebního styku s důrazem na Jednotnou oblast pro platby v eurech v rámci Evropy (SEPA), vč. vymezení hlavních přínosů a negativ, a nastínit budoucnost platebního styku v rámci Evropské unie.**

K tomu je zapotřebí splnit následující parciální cíle:

- popsat historický vývoj platebního styku;
- charakterizovat formy a nástroje současného platebního styku;
- uvést postupný vývoj a současný stav mezinárodní měnové spolupráce na území Evropské unie.

1 Platební styk – vývoj, historie

1.1 Počátky platebního styku – antické Řecko

Již v antice se můžeme, s jistou dávkou nadhledu, střetnout s dávnými počátky bankovního života. V první řadě právě peněžnictví a finančnictví se rozvinulo natolik, že v mnohém dalo možnost vytvoření podmínek pro vznik základních bankovních operací, a tedy i platebního styku.

V Řecku byly prokázány na svoji dobu poměrně významně rozvinuté formy platebního styku. Bylo to zapříčiněno především rozvojem významných center obchodu od 7. stol. př. n. l. Prudký rozvoj zaznamenalo nejen přímé obchodování, ale i směnářské činnosti. To bylo způsobeno realizací „hotovostních plateb“ v regionu na základě pověření či žádosti obchodníků z jiné vzdálené osady, s kterými byl udržován obchodní kontakt.

Významným milníkem v historii bankovníctví a důležitým podnětem pro rozvoj platebního styku byl tedy i vznik spolků městských států ve Starověkém Řecku (např. Athénský, či Peloponéský), při kterém současně dochází k postupnému sjednocování měny i měnových jednotek.¹

Lze tedy říci, že nejenom základy bankovníctví, ale i první známky měnové integrace se vyskytují již v době antiky.²

1.2 Počátky platebního styku – antický Řím

Nejen v antickém Řecku, ale i v prudce se rozvíjejícím starověkém Římě se objevují rané formy platebního styku. Především ve 2. století př. n. l., kdy Řím poráží Kartágo a přebírá tak jeho intenzivní dálkový obchod, se rozvíjí i to, co bychom dnes označili za bezhotovostní platební styk. Většina obchodníků ze Středomoří měla svůj majetek v blízkosti Říma. Ti většinou realizovali platby dodavatelům sídlícím v Římě prostřednictvím tamějších partnerů a to jak v římských denárech, tak i v „místních penězích“. Římští partneři pak poukázali odpovídající protihodnotu v římské měně do jejich pokladnic v Římě.

Díky dálkovému obchodu se tedy rozvíjejí všechny služby a formy bankovníctví, a objevují se počátky platebního styku.

¹ Při zpracování této kapitoly jsem vycházela z: ŠENKÝŘOVÁ, Bohuslava a kol. *Bankovníctví I: učebnice*. Praha: Grada Publishing, 1997. s. 13-30.

² Antika je datována od roku 800 př.n.l.

Jak je vidět, počátky platebního styku se objevovaly na mnoha místech zároveň, nelze tedy označit nějaké konkrétní místo či konkrétní podnět za místo, či důvod vzniku.

1.3 Středověk

Tato kapitola pojednává o rozvoji platebního styku ve středověku, tedy o období mezi zánikem západoférické říše roku 476 a objevením „Ameriky“ Kryštofem Kolumbem roku 1492.

Počátky středověku nevytvářely pro rozvoj obchodu právě příznivé podmínky. Roku 476 se rozpadla Říše římská a další mocenské útvary (s výjimkou Byzantské říše) vytvořené na tomto území neměly dlouhého trvání. To vše mělo vliv na obchodní styky, které byly vázány na bezpečné obchodní cesty. Tak byl utlumen obchod na tomto území a s ním související systém plateb.

Ve středověku upadaly veškeré obchodní styky, byl oslaben dálkový obchod a tudíž i platební systémy nezaznamenaly výrazný posun k lepšímu.

Teprve se vznikem a rozvojem Francké říše v 8. až 10. století se opět začala rozvíjet obchodní centra a s nimi i obchodní styk. V této době přispělo ke zlepšení situace i zavedení nové peněžní soustavy, která byla založena na stříbře. Z jedné libry stříbra se razilo 240 denárů. Vyšší jednotkou pak byl *solid*, který se rovnal 12 denárům. Zavedení tohoto systému mělo zajistit především rozvoj místního obchodu. Dalšími důvody pro zavedení této soustavy byl fakt, že těžba stříbra byla jednodušší a dostupnější nežli těžba zlata a také to, že jednotlivé obchodní transakce v rámci lokálního obchodu byly daleko lépe vyjádřitelné v ekvivalentech této stříbrné měny.

I přes tyto všechny snahy ve světě obchodu, se kterými se zde setkáváme, stále převládala směna naturální, tedy výměna jednoho statku za druhý.

Později, ve 13. století, poté, co se v obchodě začala výrazněji uplatňovat města jako Benátky, Janov, Milán anebo Florencie, byly raženy zlaté mince (např.: ve Florencii to je zlatý florén, v Janově genovino). Čas ukázal, že hodnota zlaté mince je výrazně trvalejší a nepodléhá takovým výkyvům, jako je tomu u měny stříbrné. Tak se do popředí dostávají zlaté mince, které se velmi často uplatňují v dálkových obchodech a jsou používány i k bankovním transakcím, především k půjčkám.

Z nově vzniklých mincí se do popředí dostal tzv. *florén*. Byl označen za základní měnu, na níž se všechny ostatní peníze používané v obchodě přepočítávaly a stejně tak kurzy byly

přepočítávány vzhledem k florénu. Toto výsadní postavení florénu bylo způsobeno velkým rozmachem Florencie v oblasti obchodu a významem města obecně.

V 13.-15. století, i když se objevují nová významná centra obchodu jako belgické Bruggy a později Antverpy, zůstává v popředí obchodního dění severní Itálie, zejména Florencie. Banky významných měst vlastní kapitál, který používají nejen k zajištění platebního styku, či poskytování běžného úvěru, ale i k tzv. investičnímu bankovníctví, tedy emitování a obchodování s cennými papíry, čehož dosahují z významné části prodejem akcií.

K rozvoji obchodu a s ním spojených služeb samozřejmě docházelo také v ostatní Evropě.

1.4 16. a 17. století

16. století znamená pro obchod samotný veliké změny a posun k lepšímu. Významnou událostí, která ovlivňuje mezinárodní styky, jsou zámořské objevy. Společně s nimi dochází k nalézání nových obchodních cest, trhů i partnerů. Těžiště mezinárodního obchodu se přesouvá do nově objevených území.

V 17. století dochází k citelnějšímu obchodování s cennými papíry, které se objevily již v 16. století. Tak také vznikají první burzy, např. burza v Antverpách roku 1531, kde se nejvíce obchoduje s nově vzniklým cenným papírem zvaným *směnka*.

V Čechách a na Moravě byly směnky známy a ojediněle užívány už od sklonku 15. století, ale jejich hlubšímu prosazení bránil zejména fakt, že tu nepůsobily žádné velké mezinárodně uznávané trhy.³

Právě historie směnky, která je jedním z důležitých nástrojů platebního styku, stojí za zmínku. Směnka byla v této době skvělým řešením situací, kdy byla potřeba uhradit větší částku na poměrně velikou vzdálenost a cesty byly nebezpečné a samotný převoz peněz zdlouhavý. Směnka původně představovala pokyn bankéři, který působil na mezinárodních trzích, aby ve stanovený den vyplatil osobě napsané na příkazu určitou sumu peněz z peněz složených příkazem.

1.5 Vznik „moderního“ bankovníctví

Na přelomu 18. a 19. století dochází k novým impulzům. Vychází z oblasti rozvoje průmyslového podnikání, které velmi rychle překonává tradiční „manufakturní rámeček“.

³ VENCOVSKÝ, František a kol. *Dějiny bankovníctví v českých zemích*. Praha : Bankovní institut, 1999. s. 35.

Zakládání a výstavba průmyslových podniků v té době nevídané velikosti byla spojena se zintenzivněním obchodní činnosti. Nový průmysl produkuje své výrobky v masovém měřítku a vytváří předpoklady k mimořádnému růstu objemu obchodních transakcí. Požadavky na výši obchodních úvěrů na jedné straně a na druhé straně požadavky na spolehlivost a „rychlost“ platebního styku výrazně převyšují vše, co přinášely potřeby předcházejících období.⁴

Tato doba je tedy dalším významným milníkem v historii platebního styku, vznikají další nové významné bankovní domy, zvyšují se nároky na celkové bankovníctví a tím je zajištěn jeho rozvoj a zdokonalování.

Od 20. století se začínají výrazně rozvíjet nejen jednotlivé bankovní domy, ale i bankovníctví samotné dostává vlastní ucelenou podobu. Podoba dnešních bank je téměř vždy velmi přesně stanovena. Banky mají buď přesně vymezeny dominanty své činnosti, tj. banky, zabývající se především poskytováním obchodních úvěrů a realizací platebního styku, anebo v činnosti banky jsou zahrnuty téměř všechny bankovní aktivity.

Ve 20. století dochází také k velkému rozvoji nadnárodních obchodních i finančních institucí díky vzniku světového trhu.

⁴ ŠENKÝŘOVÁ, Bohuslava a kol. *Bankovníctví I : učebnice*. Praha : Grada Publishing, 1997. s. 25.

2 Formy a nástroje současného platebního styku

V této části pojednáme o základních pojmech týkajících se platebního styku a rámcové právní úpravy, budeme charakterizovat formy platebního styku (hotovostní a bezhotovostní platební styk) a blíže určíme současně používané nástroje platebního styku.

2.1 Platební styk

Pro další postup si v této části vymezíme základní pojmy vztahující se k platebnímu styku, vč. vymezení právní úpravy.

Platební styk chápeme jako transfer peněžních prostředků mezi tržními subjekty. Lidstvo trápí od pradávna problém, aby ten, kdo vyrábí nějaké výrobky či poskytuje nějaké služby, dostal za ně zaplacení dle svých požadavků, a to rádně a včas. Smyslem a úlohou platebního styku je tento problém vyřešit k plné spokojenosti všech zúčastněných subjektů.⁵ Účelem platebního styku je tedy vyrovnaní závazků a pohledávek mezi ekonomickými subjekty.

Platební systém (payment system) je systém, který zajišťuje převody prostředků. Může být provozován buď na principu zúčtování jednotlivých položek při současné kontrole jejich krytí (hrubý platební systém), nebo na principu zúčtování rozdílů (sald) vypočtených ze vzájemných pohledávek a závazků účastníků systému (čistý platební systém), popřípadě v kombinaci těchto principů.⁶

Základní **právní úprava** plateb mezi fyzickými a právnickými osobami v České republice se nachází v Občanském zákoníku (platný od roku 1964). Podle něho je tento vztah vztahem soukromoprávním. Další důležitá ustanovení se nalézají v Obchodním zákoníku (platný od roku 1992). Zde se tedy dají nalézt významná právní zakotvení týkající se platebního styku, nikoli však veškerá. Např. právní úprava platebních šeků se řídí Zákonem směnečným a šekovým z roku 1950, který je položen na základech Ženevských úmluv a dohodách bank, s výjimkou šeků, které opět upravuje Obchodní zákoník.

Další právní úpravu platebního styku v České republice nalezneme především v:

1. zákon č. 21/1992 Sb., o bankách⁷:

⁵ BLAŽEK, Jiří, UKLEIN, Jiří. *Bankovníctví*. Brno : Doplněk, 1997. s. 80.

⁶ JÍLEK, Josef. *Peníze a měnová politika*. Praha : Grada, 2004. s. 685.

⁷ *Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách* [online]. 2007 [cit. 2008-11-28]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/zakony/download/zakon_o_bankach.pdf>.

- v §1 odst. 3 je uvedeno, že banka smí kromě jiného vykonávat platební styk a zúčtování, má-li to uvedené v jí povolené licenci,
- dále stanovuje, že banky si navzájem převádějí peněžní prostředky v české měně podle jednotlivých položek vytvořených na základě vlastních příkazů a příkazů svých klientů prostřednictvím platebních systémů.

2. zákon č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech⁸ (zákon o platebním styku), který vymezuje zejména následující:

- zákon zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství a upravuje provádění převodů peněžních prostředků na území Českých republiky v české měně a provádění přeshraničních převodů;
- převádějící instituce mohou provádět nebo zprostředkovávat převody peněžních prostředků jen na základě licence k provádění nebo zprostředkování převodů peněžních prostředků, nejsou-li tyto činnosti vykonávány na základě bankovní, jednotné nebo devizové licence anebo povolení podle zvláštního předpisu;
- žádost o udělení licence k převodům peněžních prostředků se předkládá České národní bance;
- licence k převodům peněžních prostředků se uděluje na dobu neurčitou a není převoditelná na jinou osobu ani nepřechází na právního zástupce;
- Česká národní banka dohlíží na dodržování podmínek, ze nichž byla udělena licence k převodům peněžních prostředků. Zjistí-li ČNB porušení podmínek, může požadovat sjednání nápravy, pozastavit výkon činnosti či odejmout instituci licenci.

Zákon o platebním styku se skládá ze tří částí. První část pojednává o převodech platebních prostředků na území ČR v české měně bez ohledu na výši částky a přeshraničních převodech až do výše protihodnoty 50 000 eur. Další, druhá část upravuje vydávání a používání elektronických platebních prostředků a část třetí upravuje vznik a provoz platebních systémů a také povinnosti a práva účastníků systému.

⁸ Zákon č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech [online]. c2003-2009 [cit. 2009-02-25]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/zakony/download/zakon_o_plat_styku.pdf>.

2.2 Formy platebního styku

Platební styk v dnešní době můžeme členit podle řady kritérií (viz tab. 1). Základním kritériem je hledisko formy peněz použitých k platbě, podle kterého rozeznáváme platební styk hotovostní a bezhotovostní.⁹

Tabulka 1: Základní členění jednotlivých forem platebního styku

<i>Kritérium</i>	<i>Forma platebního styku</i>	
Forma peněz	hotovostní	bezhotovostní
Teritorium transakce	tuzemský	zahraniční
Použití doprovodných dokumentů	dokumentární	nedokumentární
Počet bank v transakci	vnitrobankovní	mezibankovní
Smluvní postavení banky	bezzávazkový	závazkový
Předmět platebního závazku	obchodní	neobchodní
Rychlost platby	standardní	expresní

Zdroj: POLOUČEK, Stanislav a kol. *Bankovnictví*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2006. s. 142.

Hotovostní platební styk – existuje od dob vzniku peněz, nahradil naturální směnu a v dnešní době je stále nejrozšířenější a nejužívanější formou platebního styku. Provádí ho každý, kdo hotovostí – bankovkami nebo mincemi - platí za zboží nebo služby (viz obr. 1). Velké množství obíhajících peněz musí být stále přepočítáváno, kontrolováno a pokud jde o bankovky, také zbavováno kusů opotřebovaných oběhem. Tok hotových peněz řídí pobočky České národní banky.¹⁰ Bankovky jsou vydávány v sedmi nominálních hodnotách (50, 100, 200, 500, 1 000, 2 000, 5 000) a mince v šesti hodnotách (1, 2, 5, 10, 20, 50). V oběhu se již delší dobu nevyskytují mince 10 haléřů a 20 haléřů, které zde obíhaly od 12. 5. 1993 do 31. října roku 2003. K 31. 8. 2008 skončila platnost bankovky v nominální hodnotě 20 Kč. Od stejného data jsou také postupně stahovány z oběhu mince hodnoty 50 haléřů, které až do roku 2014 stále přijímá ČNB.

Formy bankovního hotovostního platebního styku jsou:¹¹

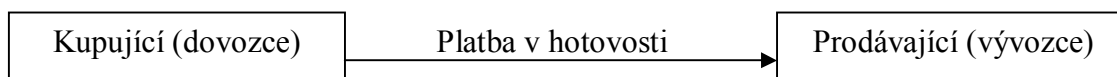
- složení hotovosti ve prospěch účtu příjemce (např. prostřednictvím pokladní složenky);

⁹ POLOUČEK, Stanislav a kol. *Bankovnictví*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2006. s. 142.

¹⁰ VENCOVSKÝ, František; KOPECKÝ, Ladislav. *Lidé a peníze*. Praha : Createam, 2002. s. 60.

¹¹ DVOŘÁK, Petr. *Bankovnictví pro bankéře a klienty*. Praha : Linde, 2005. s. 344-345.

- poukázání peněžních prostředků ze svého účtu k výplatě v hotovosti (tehdy, když chce klient poukázat určitou částku, kterou bude oprávněná osoba čerpat v hotovosti);
- šek;
- výběr hotovosti prostřednictvím výběrního lístku (nutný podpis oprávněné osoby dle podpisového vzoru);
- bankovní platební karta (výběr jak na přepážkách jednotlivých poboček bank, tak i u bankomatů).

Obrázek 1: Schéma hotovostního placení

Zdroj: MARVANOVÁ, Marie; HOUDA, Martin a kol. *Platební styk : Platební a zajišťovací instrumenty ve vnitřním a zahraničním obchodě*. Brno : ECON, 1995. s. 50.

Bezhotovostní platební styk – bezhotovostní styk nevyžaduje použití hotových peněz, odehrává se především prostřednictvím převodů na bankovních účtech. V současné internetové době je hojně využíván a oblíben. Klient zadá příkaz k úhradě částky (u nás je to nejčastěji příkaz k úhradě), peníze na jeho (tedy plátcově) účtu jsou odúčtovány a naopak jsou připsány na účet příjemce. Používá se především na převod větší částky, což s sebou přináší mnoho výhod. K nim bezpochyby patří podpora růstu ekonomiky, protože při hotovostním platebním styku musí ČNB emitovat peníze, což je velmi nákladné a trpí tím státní rozpočet. Další výhodou tentokrát pro klienta je především pohodlnost a jednoduchost při převodu peněz na velkou vzdálenost a relativně vysoká bezpečnost při manipulaci s penězi. Snižují se tak případné náklady na jejich transport. Bezhotovostní styk má ale i své nevýhody, např. v zemích s málo rozvinutým platebním systémem je to především rychlost probíhajících plateb, ale i tato nevýhoda by se měla s postupným zdokonalováním systému a napojením se do systému SWIFT smazávat. U nás provádí tento styk mezi komerčními bankami Česká národní banka.¹²

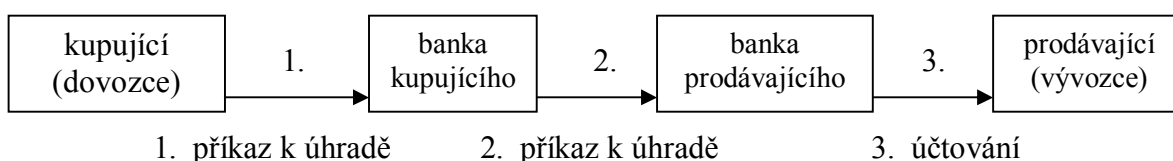
¹² BLAŽEK, Jiří; UKLEIN, Jiří. *Bankovníctví*. Brno : Doplněk, 1997. s. 81-85.

2.3 Nástroje platebního styku

V rámci bezhotovostního platebního styku rozlišujeme jednotlivé nástroje, které si blíže popíšeme. Zaměříme se také na platební instrumenty tuzemského a zahraničního platebního styku.

2.3.1 Bezhotovostní platební styk

Hladké platby, neboli bankovní převody, jsou v současnosti nejpoužívanějším platebním nástrojem jak v tuzemském, tak i v mezinárodním platebním styku. Podle toho, od koho vzejde podnět k provedení platby, můžeme rozlišovat příkaz k úhradě a příkaz k inkasu.

Obrázek 2: Schéma hladké platby

Zdroj: MARVANOVÁ, Marie; HOUDA, Martin a kol. Platební styk : Platební a zajišťovací instrumenty ve vnitřním a zahraničním obchodě. Brno : ECON, 1995. s. 50.

Příkaz k úhradě je nejběžnější hladkou platbou u nás. Jedná se o příkaz majitele účtu bance, aby na tíži majitele účtu provedla platbu ve prospěch účtu druhé osoby – příjemce (viz obr. 2). Předávání příkazů bance je možné dvěma způsoby. Buďto na předtištěném tiskopise banky (viz příloha A), či v současné době velmi populárním způsobem prostřednictvím různých druhů internetového bankovníctví. Oba způsoby vyžadují určité náležitosti, jakými jsou:¹³

- bankovní spojení plátce neboli číslo běžného účtu a identifikační kód banky (ty přiděluje všem bankám napojeným na mezibankovní zúčtování zúčtovací centrum ČNB);
- bankovní spojení příjemce;
- částku v české měně, která má být poukázána příjemci;
- podpis, nebo jiný kód zajišťující identifikaci příjemce;
- konstantní symbol, což vyjadřuje charakter platby.

V roce 2007 vydal SWIFT (viz kapitola 3.2.2) důležitý dokument upravující strukturu bankovního spojení tzv. **IBAN Registry**. Finanční instituce používají pro všechny produkty a

¹³ DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankěře a klienty*. Praha : Linde, 2005. s. 346-348.

platební příkazy standardizovanou strukturu čísla účtu. V bankovním spojení povoluje pouze číselné znaky.

Každá část bankovního spojení je přenášena ve zvláštním tvaru (viz tab. 2):¹⁴

- první část čísla účtu (předčíslí);
- druhá, základní část čísla účtu;
- kód banky.

Tabulka 2: Struktura tuzemského bankovního spojení

123456-1234567890/1234		19-2000145399/0800			
	Význam	Délka min/max	Nevýznamový znak	Příklad	
a1	123456	První část čísla účtu (předčíslí)	0/6n	0	0...
a2	1234567890	Druhá, základní část čísla účtu	2/10n	0	0...
b	1234	Kód banky	4/4n		
		Celkem	6/20n		

Zdroj: Česká republika : Tuzemské bankovní spojení a IBAN [online]. c2003-2008 [cit. 2008-11-27]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/iban/ibancz.html>.

Tabulka 3 uvádí pro představu příklad písemné formy tuzemského bankovního spojení.

Tabulka 3: Příklad písemné formy

Plný formát	Běžný formát	Vlastní číslo účtu
000019-2000145399/0800	19-2000145399/0800	19-2000145399
000000-0145254386/2400	145254386/2400	145254386

Zdroj: Česká republika : Tuzemské bankovní spojení a IBAN [online]. c2003-2008 [cit. 2008-11-27]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/iban/ibancz.html>.

ČNB používá pro kontrolu správnosti tzv. *kontrolní algoritmus*. Je to algoritmus modulo 11, který zajišťuje první a druhou část čísla účtu. Váhy jednotlivých číslic účtu jsou zprava:¹⁵

- první část účtu: 10, 5, 8, 4, 2, 1;
- druhá část: 6, 3, 7, 9, 10, 5, 8, 4, 2, 1.

¹⁴ Česká republika : Tuzemské bankovní spojení a IBAN [online]. c2003-2008 [cit. 2008-11-27]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/iban/ibancz.html>.

¹⁵ Česká republika : Tuzemské bankovní spojení a IBAN [online]. c2003-2008 [cit. 2008-11-27]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/iban/ibancz.html>.

Kontrola platnosti probíhá tak, že jednotlivé číslice v daných částech se vynásobí příslušnou vahou, výsledky se sečtou a vydělí 11. Platnost je potvrzena, jestliže je zbytek po dělení roven 0.

Četnost využívání kontrolního algoritmu vymezuje následující tabulka:

Tabulka 4: Uživatelská podpora

Bankovní spojení je uvedeno:	
Uživatelské dokumenty	Většinou
Platební příkazy	Vždy
Debetní karty	Nikdy
Šeky	Vždy
Obchodní dokumenty	Většinou
Potvrzení z ATM	Nikdy

Zdroj: Česká republika : Tuzemské bankovní spojení a IBAN [online]. c2003-2008 [cit. 2008-11-27]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/iban/ibancz.html>.

Příkaz k inkasu je platebním nástrojem, který se od příkazu k úhradě liší tím, že nevychází z podnětu plátce, nýbrž z podnětu příjemce platby. Banka musí zajistit připsání peněz na účet příjemce až po předchozím souhlasu plátce.

Šeky jsou cenné papíry, které mohou používat klienti bank po předchozí domluvě s ní k bezhotovostní platbě, či k výběru hotovosti u banky. Tiskopisy šeků a šekovou knížku vydává klientovi banka, u které má účet. Problematika šeků je upravena ve směnečném a šekovém zákoně¹⁶, který vychází ze Ženevských konvencí o směnkách a šecích. Směnečný a šekový zákon přikazuje bance, aby zaplatila na šeku uvedenou částku doručiteli šeku nebo osobě, na kterou je šek vypsán. Banka dohodne s klientem, jehož účet vede, podmínky vydávání a používání šeků. Klient je povinen chránit šeky před ztrátou a zneužitím a dodržovat podmínky používání šeků, s nimiž byl předem bankou seznámen.¹⁷

Šek musí obsahovat tyto náležitosti:¹⁸

- označení, že jde o šek;
- bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu (uvedená částka musí být uvedena slovy nebo číslicemi v určité měně);

¹⁶ Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový ve znění pozdějších předpisů

¹⁷ SEKERKA, Bohuslav; NEČAS, Stanislav; ČERNOHORSKÁ, Liběna. *Bankovní transakce : pro kombinovanou formu studia*. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2005. s. 78.

¹⁸ DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha : Linde, 2005. s. 357-359.

- jméno toho, kdo má platit (tzv. šekovník);
- údaj místa, kde má být placeno (název města);
- datum a místo vystavení šeku;
- podpis výstavce (v souladu s podpisovým vzorem);
- bankovní spojení plátce;
- číslo šeku.

Podle výstavce šeku lze šeky rozdělit na *soukromé* a *bankovní*. Jako soukromé šeky bývají označovány šeky vystavované nebankovními subjekty (osobami fyzickými či nebankovními právnickými osobami). Bonita soukromých šeků bývá nižší, jelikož pro majitele šeku existují určitá rizika, např. že šek nebude kryt zůstatkem na účtu nebo že podpis výstavce nebude odpovídat podpisovému vzoru. Zvláštním druhem šeků jsou *šeky cestovní* (např.: Citicorp, Thomas Cook). Tyto šeky jsou vydávány podle pravidel uvedených v Obchodního zákoníku, a to velkými bankami nebo cestovními kancelářemi v určitých hodnotách směnitelných měn. Představují příslib výstavce k proplacení dané peněžité částky, přičemž ověřování oprávněné osoby se uskutečňuje na základě jejího podpisu.¹⁹

Význam šeku v posledních letech klesá, je to způsobeno především větším využíváním elektronických služeb, zejména elektronických plateb, ale v některých zemích šek stále zaujímá důležité místo.

Platební karty stejně jako šeky slouží k bezhotovostní platbě, či k výběru hotovosti. V České republice se používají od roku 1990. Z pohledu banky je možno je rozdělit na debetní a kreditní platební karty. Debetní karty fungují na principu odepisování částky ze zůstatku na účtu klienta. Kreditní karty umožňují výběr větší částky, než je na klientově účtu. Banka v tomto případě poskytne chybějící peníze na základě otevření okamžitého úvěru za obvyklých úvěrových podmínek. V současnosti jsou více rozšířené karty debetní.

Náležitosti platebních karet jsou:²⁰

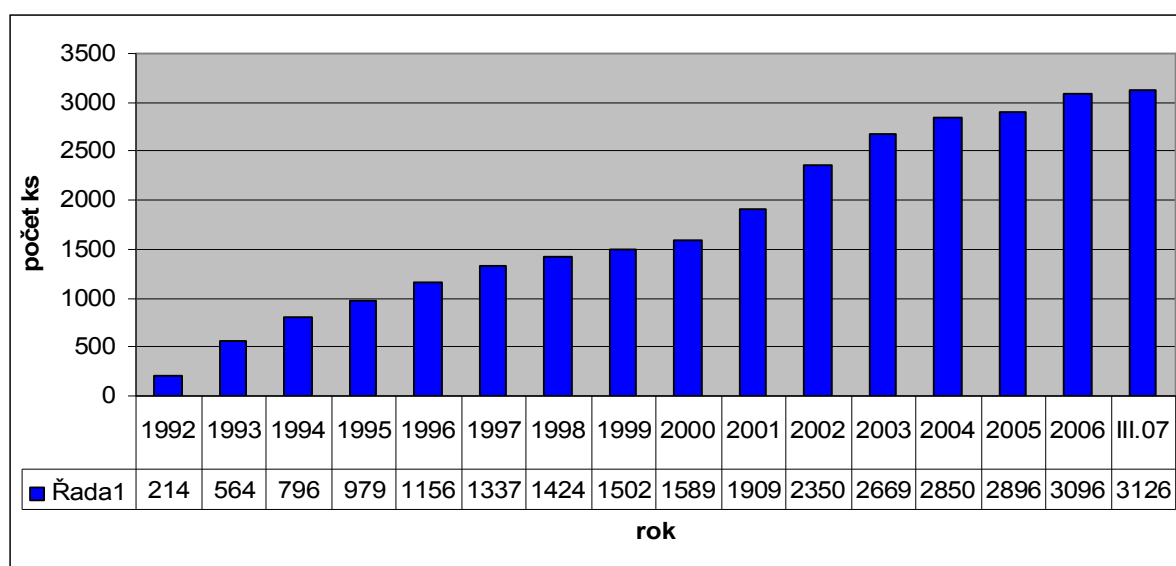
- označení vydavatele karty;
- jméno držitele platební karty, popř. jiná forma identifikace (r.č.);
- číslo platební karty;

¹⁹ MACHKOVÁ, Hana, ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, SATO, Alexej. *Mezinárodní obchodní operace*. Praha : Grada, 2007. s. 73-75.

²⁰ Viz Všeobecné obchodní podmínky ČNB

- platnost platební karty;
- záznam dat.

Platební karty v posledních letech zaznamenaly prudký rozvoj. S tím souvisí i neustále rostoucí počet bankomatů. V roce 2008 jejich počet vzrostl na téměř 3 500 a za posledních deset let se tak jejich počet více než zdvojnásobil (viz obr. 3). Největší počet bankomatů provozuje vedle České spořitelny (1 165 bankomatů) Komerční banka (přes 650 bankomatů). Okolo 680 bankomatů zajišťuje ČSOB, necelých 600 GE Money Bank²¹.

Obrázek 3: Vývoj počtu bankomatů

Zdroj: Počet bankomatů se v ČR za posledních 10 let zdvojnásobil. *Novinky.cz* [online]. 2007 [cit. 2009-04-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.novinky.cz/ekonomika/117538-pocet-bankomatu-se-v-cr-za-poslednich-10-let-zdvojnasil.html>>.

Dokumentární akreditiv je nástrojem platebního styku využívaného v souvislosti s většími peněžními částkami vyplývajícími z obchodních vztahů. Dokumentární akreditiv je používán také v tuzemském platebním styku, ale mnohem více je využíván při zahraničním platebním styku tzv. mezinárodní dokumentární akreditiv. Dokumentární akreditiv dokáže snižovat riziko nezaplacení především ve vztahu k zahraničí. Často tohoto zajišťovacího nástroje využívají vývozci, pro dovozce je to méně výhodný platební instrument, neboť jsou bankou, která posuzuje udělení akreditivu, zkoumání jako žadatelé o úvěr.

Banka se na základě žádosti klienta (kupujícího) zavazuje na jeho účet zaplatit dlužnou částku příjemci akreditivu (prodávajícímu), jestliže on řádně předloží v určené lhůtě bance všechny potřebné dokumenty.

²¹ V ČR je již téměř 3500 bankomatů. *Bankovníctví*. 2009, č. 1, s. 5. Dostupný z WWW: <http://bankovnictvi.ihned.cz/2-33309670-900000_d-40>.

Právní úprava akreditivů je zakotvena v Obchodním zákoníku²² v § 682 v souladu s mezinárodními pravidly obsaženými v tzv. Jednotlivých zvyklostech a pravidlech pro dokumentární akreditivy, vydávaných Mezinárodní obchodní komorou v Paříži.

Výhody dokumentárního akreditivu lze vymezit takto:²³

- prodávající má, pokud splní akreditivní podmínky, zaplacení dohodnuté ceny garantováno bankou, která otevřela akreditiv;
- kupující má naproti tomu zajištěno, že platba bude provedena pouze při splnění dohodnutých akreditivních podmínek vázaných na předání stanovených dokumentů.

Nevýhody zahrnují:

- placení akreditivem, které může být relativně zdlouhavé;
- předávané dokumenty nemusí přesně odpovídat dodávanému zboží;
- otevření akreditivu může být pro kupujícího spojeno se zvýšenými náklady, vyplývajícími z akreditivních výloh a provizí, pokud banka požaduje krytí akreditivu již při jeho otevření.

V praxi se setkáváme s mnoha druhy dokumentárního akreditivu, mezi ty nejčastější patří:²⁴

- akreditiv odvolatelný – lze měnit nebo rušit v době platnosti bez vědomí pověřeného, a proto neposkytuje beneficiantovi (oprávněnému) dostatečnou jistotu;
- akreditiv neodvolatelný – může být měněn pouze se souhlasem všech zúčastněných stran, podle obchodního zákoníku ČR §686 je akreditiv vždy považován za neodvolatelný, pokud není výslovně stanoveno, že je odvolatelný;
- akreditiv avizovaný (nepotvrzený) – je oznamován beneficiantovi prostřednictvím jiné (avizující) banky, většinou v zemi pověřeného (vývozce);
- akreditiv potvrzený – je neodvolatelným akreditivem, který je na základě žádosti vystavující banky potvrzen další bankou, tato banka je potom zavázána z akreditivu ve stejném rozsahu jako banka vystavující.

²² Zákon č. 513/1991 Sb.: „Smlouvou o otevření akreditivu se zavazuje banka příkazci, že na základě jeho žádosti poskytne určité osobě (oprávněnému) na účet příkazce určité plnění, jestliže oprávněný splní do určité doby stanované podmínky, a příkazce se zavazuje zaplatit bance úplatu. Smlouva musí být písemná.“

²³ DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha : Linde, 2005. s. 401.

²⁴ MACHKOVÁ, Hana, ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, SATO, Alexej. *Mezinárodní obchodní operace*. Praha : Grada, 2007. s. 78.

Dokumentární inkaso je dalším platebním instrumentem, který je hojně využíván k zahraničním platbám. Na jedné straně je zde menší garance splacení než u dokumentárního akreditivu, na straně druhé stále vyšší, než je tomu u hladkých plateb.

Prodávající dává příkaz své bance, aby pro něj, ať už sama, či prostřednictvím své korespondenční banky inkasovala od kupujícího určitou peněžní sumu nebo jiné plnění proti předání dokumentů.

Výhody dokumentárního inkasa pro kupujícího jsou především:²⁵

- možnost zaplatit až po převzetí dokumentů, což se zpravidla časově shoduje s doručením zboží;
- dokumentární inkaso je levnější než např. dokumentární akreditiv.

Na druhou stranu nevýhody pro prodávajícího zahrnují:

- plnění je do značné míry závislé na schopnosti a ochotě kupujícího, není nikterak garantováno bankou, jako tomu bylo u akreditivů;
- v případě odmítnutí platby nese obvykle veškeré náklady a rizika spojené s další držbou zboží.

Dokumentární inkaso můžeme použít v několika variantách, z nichž nejčastější jsou:²⁶

- dokumenty proti placení – kupující platí většinou v době převzetí dokumentů, popř. se v souladu s kontraktem může zavázat k pozdější úhradě. Pro kupujícího je výhodou, že jeho prostředky nejsou vázány předem;
- dokumenty pro akceptaci – prodávající předá bance spolu s dokumenty směnku vystavenou na kupujícího, jejíž platnost je stanovena k pozdějšímu datu. Vývozce při ní nese nejen riziko nepřevzetí zboží, ale následně i riziko neplacení (nehonorování směnky kupujícím). Výhodou pro exportéra je eventuelní možnost eskontu akceptované směnky.

V praxi se často vyskytuje i kombinace těchto dvou variant, část kupní ceny je určena k okamžitému splacení a na část je vystavena směnka.

²⁵ DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha : Linde, 2005. s. 406.

²⁶ MACHKOVÁ, Hana, ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, SATO, Alexej. *Mezinárodní obchodní operace*. Praha : Grada, 2007. s 81.

3 Mezinárodní platební styk

Vývoj evropské měnové integrace byl výrazně ovlivněn několika faktory. Jmenujme zde například uzavření Evropské měnové dohody, rozvoj mezinárodní instituce Banky pro mezinárodní vypořádání plateb a jednotlivá společenství jako např. Evropská platební unie. O těchto blíže pojednáme.

3.1 Mezinárodní měnová spolupráce v rámci západoevropských zemí

Počátek této kapitoly se zabývá významnou událostí, která předcházela výraznějšímu rozvoji mezinárodní měnové spolupráce v západoevropských zemích a umožnila systematizovat dosud příležitostné styky centrálních bank, tedy platební styky na nadnárodní úrovni. Touto událostí bylo založení dosud existující Banky pro mezinárodní vypořádání plateb (*BIS*). K založení došlo v roce 1930 na základě tzv. Haagské smlouvy mezi centrálními bankami zemí Francie, Velké Británie, Itálie, Japonska, Belgie a USA. Ve svých počátcích banka měla dohlížet především na vyrovnání dluhů týkajících se reparací Německa po I.světové válce, v 30. letech byla její činnost utlumena díky složité mezinárodní a finanční situaci a další významné aktivity konala až v polovině 40. let, tedy po druhé světové válce.²⁷

Činnost BIS se zaměřuje především na:²⁸

- přispívání k rozvoji a podpoře mezinárodní spolupráce v oblasti centrálního bankovníctví, BIS se stává tzv. „bankou centrálních bank“ a zajišťuje spolupráci mezi CB zemí především v oblasti řízení devizových rezerv;
- funkce mezinárodního výzkumu, a to především v oblasti měnového a makroekonomického vývoje (zpracování odborných analýz);
- spolupráci na procesu integrace Evropy, např. je místem konzultací mezinárodních měnových problémů a koordinátorem mezinárodní měnové spolupráce, či zajišťovala fungování Evropské platební unie. (viz kap. 3.1.1.)

²⁷ Při zpracování této kapitoly jsem vycházela z: MARKOVÁ, Jana. *Mezinárodní měnová spolupráce*. Praha : Oeconomica, 2006. s. 140-143.

²⁸ ŠENKÝŘOVÁ, Bohuslava a kol. *Bankovníctví II. : učebnice*. Praha : Grada, 1998. s. 254.

Naopak BIS nemůže provádět činnosti jako:

- emitovat cenné papíry splatné na požádání a nabývat nemovitosti;
- poskytovat půjčky vládám a otevírat vládám běžné účty.

Banka však není mezinárodní obdobou centrální banky, neboť neemituje žádnou formu hotovostní peněz. Nezabývá se ani běžnými činnostmi obchodních bank.²⁹

BIS zajišťuje především fungování nadnárodní spolupráce, zatímco mezinárodní měnová spolupráce regionálního typu se začala výrazněji rozvíjet až po druhé světové válce. Tento rozvoj na nižší úrovni byl způsoben především potřebou obnovit narušenou měnovou stabilitu zničenou jednak hospodářskou krizí, ale i následnou válkou.

Právě v této době, tedy po druhé světové válce, jsou na regionální úrovni využívány ve vzájemném platebním styku především dvoustranné clearingové platby³⁰. V tomto případě byl dvoustranný clearing založen na vzájemném vyrovnání plateb, protože státy neměly dostatek směnitelné měny a zlata k vyrovnání případných clearingových špiček v této poválečné době. Tím byl ale omezen rozmach mezinárodně obchodních vztahů, neboť vzájemná spolupráce byla limitována možnostmi slabšího partnera.

To byla jedna z příčin uzavření dohody o mnohostranném měnovém clearingingu v roce 1947, kterou podepsala zpočátku Belgie, Lucembursko, Nizozemsko, Francie a Itálie, poté i Anglie, Dánsko, Norsko, Portugalsko, Švédsko a Řecko. Opět zde bylo využíváno dvoustranných platebních dohod s podmínkou, že členské země mají každý měsíc ohlašovací povinnost týkající se sald vzájemných dvoustranných plateb vůči zúčtovacímu ústředí, tedy Bance pro mezinárodní platby. Ale ani tento způsob spolupráce nepřinesl kýžené výsledky a dostatečně neprohloubil hospodářskou spolupráci.

3.1.1 Evropská platební unie (European Payments Union)

Dalším krokem k vytvoření dokonale fungující měnové spolupráci byla Dohoda o Evropské platební unii (podepsána v roce 1957). Členské státy³¹ si od ní slibovaly pomoc při odstraňování devizových omezení a zavádění vnější směnitelnosti.

²⁹ ĐURČÁKOVÁ, Jaroslava; MANDEL, Martin. *Mezinárodní finance*. 3. vyd. Praha : Management Press, 2007. s. 467.

³⁰ *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích*. Praha : Nakladatelský dům OP, 1999. s. 59. uvádí: „Clearing neboli vzájemné zúčtování je formou platebního styku, při níž si peněžní ústavy vyrovnávají vzájemné pohledávky a závazky vznikající z platebního styku jejich klientů.“

³¹ Členskými zeměmi se myslí Belgie, Lucembursko, Dánsko, Francie, Island, Irsko, Itálie, Nizozemsko, Norsko, SRN, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, Velká Británie.

Evropská platební unie byla založena s cílem umožňovat mnohostranné vypořádání přebytků a deficitů mezi evropskými zeměmi (včetně jejich zámořských měnových oblastí) a podporovat obchodní liberalizační politiku formou automatického poskytování úvěru těm zemím, které měly deficit platební bilance.³²

Pro Evropskou platební unii bylo charakteristické:

- mnohostranné zúčtovací centrum;
- automatické poskytování úvěrů;
- vyrovnávání měsíčních sald v dolarech, ve zlatě nebo úvěrem.

Většinu zúčtovacích operací v rámci EPU dostala na starost Banka pro mezinárodní platby (BIS). Prováděla to tak, že na konci každého měsíce zjišťovala množství pohledávek a závazků každého z členů EPU, z něhož vyplynul buď přebytek, či schodek vůči celé unii, který byl vyrovnávám zlatem a v dolarech, anebo také zčásti automatickým poskytnutím úvěru dlužné zemi ve výši pevně stanoveného podílu.

Evropská platební unie přispěla k uvolňování zahraničního obchodu, byly vytvořeny předpoklady pro zavedení vzájemné směnitelnosti měn zemí západní Evropy. Ale protože zúčtovací služby byly pevně vázány na centrální banky jednotlivých členských zemí, bylo dosaženo plné měnové konvertibility³³ a mnohostranného vypořádání plateb na trzích zahraničních měn až v roce 1958, kdy Evropská platební unie ukončila svoji činnost a byla nahrazena Evropskou měnovou dohodou.

3.1.2 Evropská měnová dohoda

Evropská měnová dohoda byla podepsána již 8. srpna 1955, v činnost ale byla uvedena až o tři roky později, tedy roku 1958. Podepsaly ji stejné státy, jako tomu bylo u Dohody o založení Evropské měnové unie. Dohoda měla přinést prohloubení vzájemných platebních vztahů a spolupráce mezi centrálními bankami členských států. Dále měla pomáhat udržení měnových kurzů, zajišťovat rovnováhu platebních bilancí a v neposlední řadě i podporovat liberalizaci zahraničních obchodů členských zemí. Princip byl založen na mnohostranném zúčtování plateb, který se týkal jak směnitelných, tak i nesměnitelných měn.

³² *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích*. Praha : Nakladatelský dům OP, 1999. s. 405.

³³ *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích*. Praha : Nakladatelský dům OP, 1999. s. 405. uvádí: „*Volná směnitelnost měny neboli konvertibilita je způsobilost národní měny ke směně za jinou měnu.*“

Svým podpisem se členské státy zavázaly, že při vyrovnávání sald budou přijímat i nesměnitelné měny členských států, tedy přistoupily na postupnou směnitelnost svých měn za dolary. Tak byl zaveden nový mezinárodní platební systém, v němž se všechny platby prováděly v konvertibilních měnách či zlatě. Stejně tak jako tomu bylo u Evropské platební unie, tak i zde prováděla zúčtovací vztahy Banka pro mezinárodní platby. Případné deficity, spojené se zavedením tohoto systému, měly být hrazeny členskými státy z tzv. Evropského fondu.

3.1.3 Evropský fond

Krátkodobé úvěry k uhrazení sald jednotlivých zemí čerpaly tyto státy z Evropského fondu. Byly to především ekonomicky slabší státy jako Turecko, Řecko či Španělsko, disponibilní finanční možnosti tohoto fondu byly celkem malé (607,5 mil. USD³⁴). Ekonomicky silnější státy v případě potřeby nečerpaly z Evropského fondu, ale z Mezinárodního měnového fondu. Úvěry nebyly členským zemím přidělovány automaticky, ale ke všem žádostem o úvěr bylo přistupováno individuálně, a teprve až když byly vyřešeny otázky čerpání a splácení, mohl být úvěr poskytnut.

3.2 Mezinárodní měnové spolupráce v rámci EU

Jak evropská spolupráce, tak s ní související koordinace jednotlivých měnových systémů je dlouhodobou a náročnou záležitostí. Vznik Evropské unie podpořil rozvoj platebních systémů. Zmíníme se tedy o základních faktech tohoto unikátního společenství a popíšeme si, jak se vyvíjely jednotlivé platební systémy, kterými byly TARGET, Euroclearingový systém a u nás používaný systém mezibankovního platebního styku CERTIS.

3.2.1 Předchůdce Evropské unie

Myšlenky sjednocené Evropy se ve světových dějinách vyskytují poměrně často především za účelem zachování míru. Mnohem častěji se ale tyto snahy objevují až po druhé světové válce, opět ve stejné snaze zachovat mír, ale také s nadějí vytvoření určité spolupráce mezi státy. Snahy o sjednocení byly shodně založeny na principech nadstátnosti a 3 axiomech:³⁵

- uznání souboru společných hodnot skupiny států;
- společné snaze o vytvoření struktur majících určitou pravomoc;

³⁴ MARKOVÁ, Jana. *Mezinárodní měnová spolupráce*. Praha : Oeconomica, 2006. s. 143.

³⁵ Při zpracování této kapitoly jsem vycházela z: DRDA, Miloš; RAIS, Karel. *Evropská integrace a bankovníctví*. Praha : Computer Press, 19. s. 55-56.

- odlišení společných pravomocí od pravomocí jednotlivých států.

Předchůdci EU, jak ji známe v dnešní podobě, jsou instituce vzniklé v 50. letech, a to:

- Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO);
- Evropské hospodářské společenství (EHS);
- Evropské společenství pro atomovou energii (EURATOM).

Všechna tato společenství, vznikala za účelem sjednocení zájmů zúčastněných zemí v konkrétních oblastech. Proces sjednocování byl složitý a zdlouhavý. Za určité vyvrcholení je považován rok 1993, kdy vstoupila v platnost tzv. *Maastrichtská smlouva*, neboli smlouva o Evropské unii. Evropská unie spočívá na základech již vzniklých Evropských společenství (EHS, ESUO, EURATOM) a na základě Maastrichtské smlouvy, která upravuje další politiku jakou je např. justice, finance, zahraniční politika atd.

Maastrichtská smlouva zahrnuje následující cíle:³⁶

- společnou podporu ekonomického a sociálního pokroku, zejména zavedení hospodářské a měnové unie;
- společné prosazování evropské identity na mezinárodní úrovni;
- celkové prosazování zájmů občanů a ochrana jejich práv;
- rozvoj úzké spolupráce v oblasti justice a vnitřních záležitostí;
- komplexní uznávání společných rozhodnutí.

3.2.2 Evropská unie

Evropská unie je jedinečné hospodářské a politické partnerství 27 demokratických evropských zemí³⁷. Vznikla na základě Maastrichtské smlouvy v roce 1993 (podepsána byla 7. února 1992). Jejím cílem je zajištění prosperity a stability pro téměř půlmiliardový počet obyvatel a vytvoření hospodářské a měnové unie s jednotnou měnou pro členské státy. Členské státy EU vytvořily společné orgány, na které postupně přenesly část své suverenity. V některých oblastech rozhodování tak přesunuly zodpovědnost a pravomoci na nadnárodní úroveň. K takto vytvořeným institucím patří Evropský parlament, Evropská rada, Rada Evropské unie, Evropská komise, Evropský soudní dvůr, Evropský účetní dvůr, Evropská

³⁶ DRDA, Miloš; RAIS, Karel. *Evropská integrace a bankovníctví*. Praha : Computer Press, 19., s. 55-56.

³⁷ Od roku 2007, kdy přistoupilo Rumunsko a Bulharsko.

centrální banka, Evropská investiční banka, Hospodářský a sociální výbor, Výbor regionů a Evropský ombudsman.

Evropský parlament je přímo volený demokratický orgán, složený z 785 členů a sídlem ve Štrasburku, Lucemburku a Bruselu. Jeho hlavní funkce jsou legislativní (schvaluje zákony), kontrolní (možnost odvolat Evropskou komisi) a rozpočtová (předkládá rozpočet). Poslanci se sdružují do politických frakcí, kde nalézáme ideovou podobnost nikoli národnostní. Pro přijetí návrhu je nutná prostá většina hlasů.

Evropská rada jsou pravidelná setkání hlav států, či vlád členských zemí Evropské unie. Jejím cílem je udávat další směr rozvoje EU. Při hlasování musí dojít ke společnému konsenzu (shodě).

Rada Evropské unie, tzv. Rada ministrů spolupracuje na zákonech spolu s Evropským parlamentem, koordinuje hospodářské politiky členských států a schvaluje rozpočet. Ministři (27 ministrů) zde hlasují prostou většinou, kvalifikovanou většinou a jednomyslným hlasováním, kdy je přesně určeno o čem se rozhoduje daným způsobem.

Evropská komise vypracovává návrhy, na jejichž základě Rada a Evropský parlament schvalují legislativní dokumenty, a kontroluje, zda jsou dodržovány zákony. Komisaři hlasují nadpoloviční většinou.

3.2.3 Měnová spolupráce v rámci Evropské unie

Na základě Maastrichtské smlouvy (1.1.1999) se stalo euro jednotnou měnou členských zemí EMU a postupně tak nahrazuje jednotlivé měny těchto zemí. Zavádění eura probíhalo ve třech etapách, v prvních dvou se sjednocovaly přístupy hospodářské politiky, vytvářely se právní předpoklady pro zavedení eura a v neposlední řadě státy plnily maastrichtská kritéria konvergence nutná pro přijetí eura. Ve třetí fázi byla zavedena bezhotovostní jednotná měna a to roku 1999 a poté i hotovostně roku 2002. Zavedení eura s sebou přineslo několik povinností, kterými byly např. nutnost vytvoření nových platebních systémů a také úprava stávajících způsobů vypořádání zahraničních plateb. Na druhou stranu byla ale vytvořena možnost využití dvou nových platebních systémů, a to lze chápat jako nespornou výhodu. Do této doby zde fungoval především tzv. systém korespondentských bank. Tento systém při platebním styku se zahraničím vyžadoval na domácích bankách vytvoření účtu v zahraniční bance v příslušné národní měně (tzv. nostro účet) a naopak pro zahraniční banky nutnost provádět peněžní operace prostřednictvím účtů vedených u domácích bank v domácí měně (tzv. loro účty). Bližší specifikaci těchto účtů uvádí tabulka 5. V této době byl tedy systém

korespondentských bank doplněn o dva nové platební systémy TARGET a Euroclearingový systém, který mohly využívat jak banky, tak klienti, a na kterých se platební operace prováděly v eurech.³⁸

Tabulka 5: Srovnání nostro a loro účtů z hlediska naší banky

	NOSTRO ÚČET	LORO ÚČET
Majitel účtu	naše banka	korespondentská banka
Banka vedoucí účet	korespondentská banka	naše banka
Odraz v bilanci naší banky	vkłady na viděnou u bank	vkłady na viděnou od bank
Druh účtu	aktivní	pasivní
Měna	zahraniční zpravidla volně směnitelná	zpravidla tuzemská

Zdroj: DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha : Linde, 2005. s. 293.

TARGET (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer)

Nový platební systém TARGET měl umožňovat realizaci veškerého platebního styku v reálném čase. Všechny platební operace a transakce byly prováděny výlučně v eurech. Jeho výhodou je skutečnost, že systém není limitován minimální částkou, tedy ho lze použít k vypořádání všech platebních operací a transakcí. Nevýhodou lze vidět ve vysokých poplatcích za jeho používání. Tento systém smějí využívat pouze banky, které splňují následující podmínky:³⁹

- sídlí na území některé z členských zemí EU;
- mají přístup k příslušnému národnímu euro-systému úhrad hrubých plateb v reálném čase (RTGS).

Základní princip tohoto systému je propojení jednotlivých národních platebních systémů v členských zemích Evropského hospodářského prostoru (EHP) s platebním systémem Evropské centrální banky. Účast v platebním systému TARGET je povinná pro členy eurozóny, ale mohou ho využívat také státy z neeurozóny, neboli EHS, například Velká Británie.⁴⁰

Systém TARGET se skládá ze dvou částí a to z již zmíněného národního platebního systému RTGS a tzv. spojovacího mechanismu (interlinking mechanism). Tento spojovací

³⁸ Při zpracování této kapitoly jsem vycházela z: MARKOVÁ, Jana. *Mezinárodní měnová spolupráce*. Praha : Oeconomica, 2006. s. 228-232.

³⁹ MARKOVÁ, Jana. *Mezinárodní měnová spolupráce*. Praha : Oeconomica, 2006. s. 230.

⁴⁰ DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha : Linde, 2005. s. 301.

mechanismus je dále tvořen soustavou účetních spojení mezi národními centrálními bankami a společnou komunikační sítí provozovanou společností SWIFT⁴¹ (Společnost pro celosvětovou mezibankovní finanční telekomunikaci).

Provozní doba je vázána na tzv. referenční čas, což je čas místa, kde sídlí ECB, tedy frankfurtský čas. Samotné provozní hodiny jsou oficiálně od 7.00 do 18.00 hodin. Během této doby mohou jednotlivé komerční banky zadávat jednotlivé platební příkazy do národního platebního systému RTGS. Další krok učiní národní centrální banka, která zjistí, zda má příslušná banka na svém účtu dostatečný finanční obnos či popřípadě záruku, díky které má možnost čerpat úvěr. Pokud jsou tyto a ostatní náležitosti v pořádku, nic nebrání k zaevidování příjemce na spojovacím účtu centrální banky a prostřednictvím SWIFT konečnému provedení platby. Centrální banka příjemce přeměruje platbu do národního platebního systému RTGS a poté se prostředky dostávají ke konečnému příjemci.

Výměna informací mezi centrálními bankami nepřesahuje 30 sekund. Platební operace mezi odesílající a přijímací bankou je zrealizováno během 1 minuty (maximální hranice byla stanovena na 30 minut).⁴²

Cílem systému TARGET je:⁴³

- přispět k hladkému a bezporuchovému řízení měnové politiky;
- přispět ke snížení rizika platebních systémů;
- zvýšit efektivnost přeshraničních plateb v rámci EU.

Prostřednictvím systémů RTGS je možné realizovat i domácí platby a to i v případě, že na účtu odesílatele není dostatek finančních prostředků, zatímco prostřednictvím systému TARGET musí být všechny prováděné operace kryté.

V souvislosti v rozšíření EU v roce 2004 a také s rostoucími požadavky na systém, si vyžádal stávající systém TARGET určité změny a úpravy. Výsledkem těchto činností je TARGET 2, který byl uveden do provozu v listopadu 2007. Tento systém umožňuje převody hotovosti v reálném čase. Toho je hojně využíváno na trhu s cennými papíry, kde je tak umožněn rychlý prodej i nákup. Jeho dalšími výhodami je možnost úspory až do výše 20 %,

⁴¹ Společnost SWIFT vznikla v r. 1973 v Belgii za účelem provozu mezinárodního přenosu dat mezi bankami pomocí elektronických prostředků.

⁴² MARKOVÁ, Jana. *Mezinárodní měnová spolupráce*. Praha : Oeconomica, 2006. s. 231.

⁴³ MARKOVÁ, Jana. *Mezinárodní měnová spolupráce*. Praha : Oeconomica, 2006. s. 231.

urychlení další integrace společného trhu a podpora další konkurenceschopnosti. Předpokládá se, že by mohl přiblížit finanční systém EU finančnímu trhu USA.⁴⁴

Euroclearingový systém nahradil původní ECU-clearingový systém, který byl využíván k zúčtování plateb jednotlivých komerčních bank zemí v ECU (European Currency Unit). ECU představuje společnou měnovou jednotku zemí Evropského společenství, která vznikla roku 1979 a v níž se vyjadřují, respektive se na ní převádějí peněžní vztahy mezi členskými státy. ECU bylo vytvořeno jako měnový koš z národních měn, které jsou zastoupeny se zřetelem k ekonomické síle (především k výši národního důchodu) a k rozsahu zahraničního obchodu. K 1. 1. 1999 bylo ECU nahrazeno eurem ve stejné počáteční hodnotě.⁴⁵

Nespornou výhodou Euroclearingového systému jsou oproti systému TARGET nižší náklady a také nižší náročnost na likviditu jednotlivých účastníků. Odpadá tak nutnost vést účty u celé řady bank a banka má v platebním styku vázáno i méně prostředků.⁴⁶

Tento systém je charakterizován následujícími znaky:

- členem mohou být pouze banky mající své sídlo či pobočku na území jednoho z členských států;
- funkci zprostředkovatele plnila ECB;
- funkci síťového zprostředkovatele plnil SWIFT.

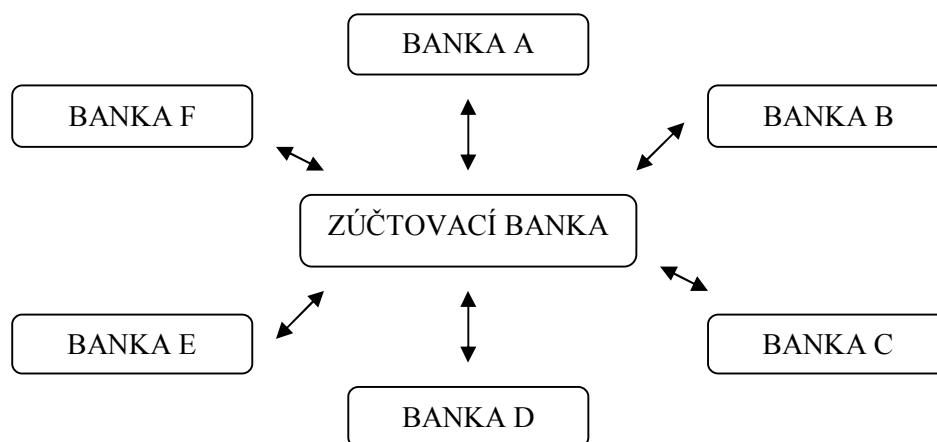
Euroclearingový systém funguje tak, že jednotlivé příkazy jsou zadávány a přenášeny prostřednictvím sítě SWIFT do centrálního vyrovnávacího počítače v době od 7.30 do 14.00 hodin. Finanční prostředky jsou převedeny pouze v případě, že není překročen dohodnutý limit, v opačném případě je platba pozastavena, dokud banka, která vydala tento příkaz, nezajistí dostatečné finanční krytí z operací na peněžním trhu.

Ve 14.00 hodin docházelo k sumarizování. Byly vyčísleny přebytky na jednotlivých účtech a informace předány jednotlivým bankám a BIS. Trh se dozvěděl o situaci v jednotlivých clearingových bankách prostřednictvím agentury Reuters, která je informovala. Do 15.15 byly jednotlivé banky povinny případné nedostatky či přebytky vyrovnat. Pokud se stalo, že některá z bank nebyla schopna dostát tomuto závazku, ostatní banky ji byly povinny poskytnout potřebné množství k vypořádání plateb a uzavření clearingů.

⁴⁴ *Informace ECB k projektu Target 2 Securities* [online]. c1997-2008, 06.12.2007 [cit. 2008-11-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/irsko/informace-k-projektu-target-securities/1000785/46869/>>.

⁴⁵ *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích*. Praha: Nakladatelský dům OP, 1999. s. 331.

⁴⁶ DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha: Linde, 2005. s. 293.

Obrázek 4: Princip mezibankovního platebního systému se zúčtovací bankou

Zdroj: DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha : Linde, 2005. s. 293.

Tento systém, kdy je zúčtováno prostřednictvím jednoho zúčtovacího centra, je využíván především v tuzemském platebním styku (viz obr. 4). Nejčastěji na národní úrovni, ale v současné době, kdy je snaha o sjednocování nejen platebního styku, se využívá častěji i na úrovni mezinárodní. Hlavním důvodem zvyšujícího se významu mezibankovních platebních systémů i v rámci mezinárodního platebního styku bylo v první řadě zavedení jednotné měny a dále i úprava právní legislativy v oblasti platebního styku.

Jediným systémem mezibankovního platebního styku v České republice je v současnosti **systém CERTIS** (Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement System). CERTIS zahájil provoz 8. března 1992 prostřednictvím České národní banky. I když současná právní úprava již nestanovuje bankám povinnost provádět mezibankovní platební styk pouze prostřednictvím tohoto systému, lze předpokládat, že v důsledku vysoké funkčnosti systému bude do zavedení eura u nás probíhat tuzemský platební styk výhradně tímto způsobem.⁴⁷

Prostřednictvím zúčtovacího centra České národní banky mohou banky provádět mezibankovní platební styk. Každá banka musí mít zřízený nostro účet u CB v českých korunách. Ke zřízení tohoto účtu musí banka splňovat určité podmínky, jakými jsou například povinnost předložit zúčtovacímu centru výpis z obchodního rejstříku, podpisový vzor osob oprávněných podepisovat za banku příkazy a sdělení o zvláštních kódech přístupu k účtům platebního styku. Na svých účtech musí banky udržovat neustále určitý zůstatek. Platební styk probíhá především prostřednictvím příkazů k úhradě.

⁴⁷ DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha : Linde, 2005. s. 295.

CERTIS je založen na následujících principech:⁴⁸

- brutto vypořádání v reálném čase;
- vypořádání mezibankovních plateb v českých korunách bez ohledu na částku i bez ohledu na to, zda tyto platby byly iniciovány přímo příkazem klienta banky nebo nepřímo jako výsledek karetních operací, případně operací na burze;
- vypořádání v penězích centrální banky probíhá na účtech mezibankovního platebního styku vedených v ČNB;
- přímá účast bank a úvěrních a spotřebních družstev;
- přímé bilaterální vztahy mezi centrálou dané banky/úvěrního a spotřebního družstva a CERTIS;
- neodvolatelnost položek akceptovaných systémem;
- zpracování různých typů transakcí;
- nekryté platby nejsou ani realizovány ani odmítnuty, ale drženy ve frontě;
- na účtech mezibankovního platebního styku není povoleno debetní saldo atd.

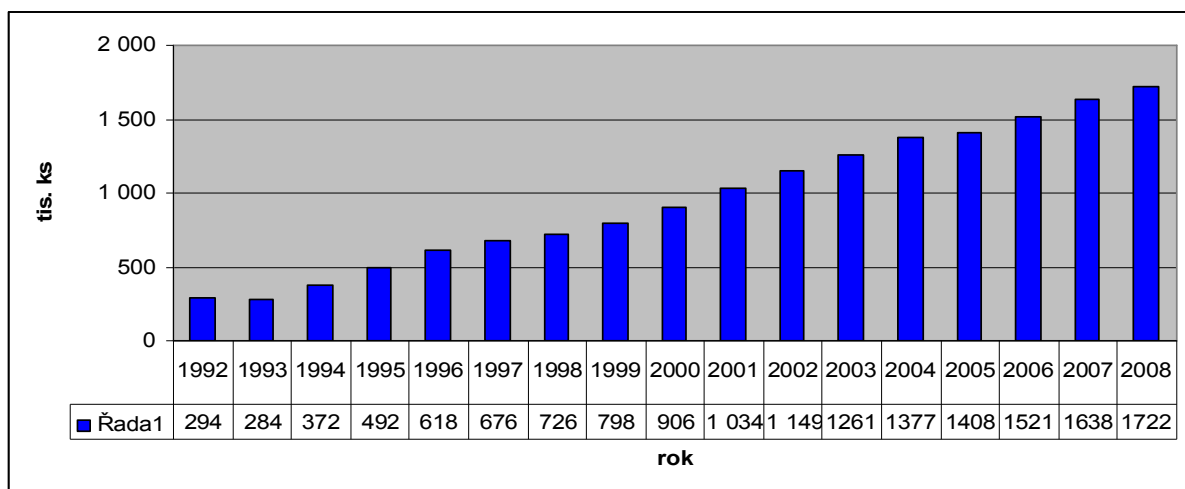
Oficiální web České národní banky uvádí, že CERTIS provádí tyto typy transakcí:

- úhrady;
- inkasa;
- opravné zúčtování (storna úhrad);
- transakce přidružených systémů;
- informační a kontrolní položky.

Web ČNB dále uvádí, že v roce 2008 zpracovalo zúčtovací centrum ČNB celkem 435,6 mil. položek v konečné hodnotě 162 993 mld. Kč. Průměr činil 1,72 mil. položek denně. Průměrná denní hodnota položek činila 644,2 mld. Kč (viz obr. 5-6).⁴⁹

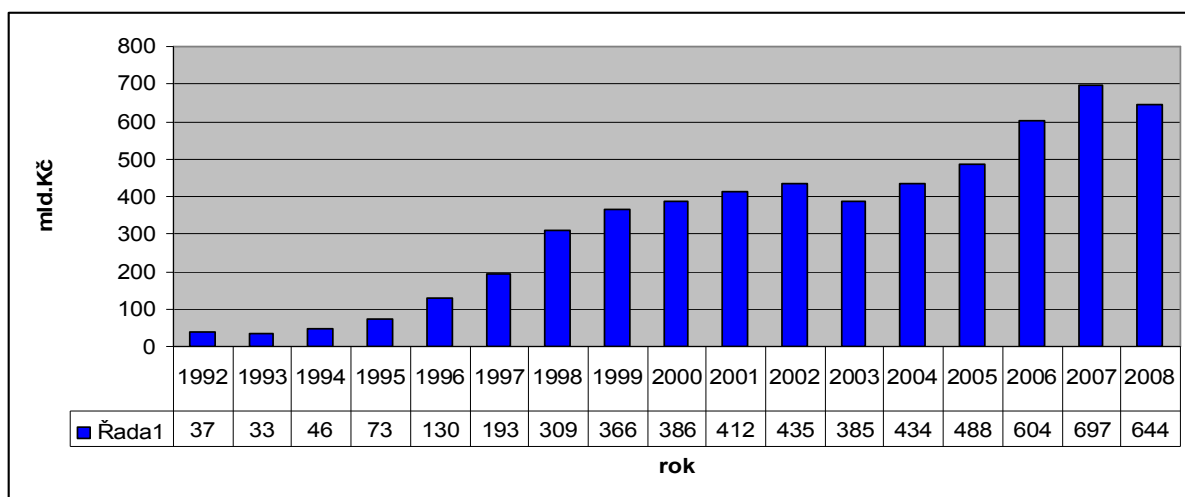
⁴⁸ *Popis systému CERTIS* [online]. c2003-2008 [cit. 2008-11-26]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/certis_popis.html#bod01>.

⁴⁹ *Statistické údaje* [online]. c2003-2008 [cit. 2009-02-20]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/certis_stat.html>.

Obrázek 5: Průměrný denní počet položek

Zdroj: ČNB : *Statistické údaje* [online]. c2003-2009 [cit. 2009-02-20]. Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/certis_stat.html.

Obrázek 6: Průměrné denní obraty v mld. Kč

Zdroj: ČNB : *Statistické údaje* [online]. c2003-2009 [cit. 2009-02-20]. Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/certis_stat.html.

4 Standard SEPA (Single Euro Payments Area)

4.1 Základní údaje o SEPA

Po zavedení eurobankovek a euromincí, tedy od roku 2002, je možné provádět díky jednotné měně hotovostní platební styk v celé eurozóně relativně bez velkých problémů. Nevyřešený však zůstával do jisté doby styk bezhotovostní. Řešení přinesl tzv. standard SEPA neboli Jednotná oblast pro platby v eurech v rámci Evropy⁵⁰. Tento projekt byl započat v roce 2002 z podnětu bankovního sektoru, a to vytvořením Evropské rady pro platební styk (EPC), k jejíž činnosti patřilo vytvoření nové a aktualizace stávající legislativy týkající se platebního styku v eurech. Touto činností se nezabývá pouze ECP, ale spolupracuje s dalšími zainteresovanými stranami, kterými jsou země eurozóny, ale i mimo ni. To značí, že platební styk v eurech budou moci využívat i země mimo eurozónu, avšak země schopné uplatňovat standardy a postupy SEPA.

SEPA je neustále se vyvíjecí projekt, který upevňuje a rozšiřuje stávající evropskou integraci a jejímž základním cílem je dosáhnout stavu, kdy veškeré platby probíhající v eurech v eurozóně jsou chápány jako tuzemské a rozdělení na platby zahraniční a vnitrostátní se stane minulostí. Dalším cílem Jednotné oblasti pro platby v eurech je provádět a přijímat platby v každé členské zemi za stejných podmínek, práv a povinností bez ohledu na zeměpisnou polohu.

SEPA ale není pouhé vytvoření nového systému pro platby v eurech, ale zahrnuje mnoho dalších kroků a cílů, které tvoří tzv. prvky SEPA. Těmito prvky jsou jednotná měna, jednotný soubor platebních nástrojů (bezhotovostní úhrady, přímá inkasa a platby uskutečňované prostřednictvím platebních karet), efektivní infrastruktura pro platební styk v eurech, jednotné technické normy, jednotné provozní postupy, harmonizovaný právní základ a také průběžný rozvoj nových služeb orientovaných na zákazníky.

Pro správné fungování tohoto systému je zapotřebí spolupráce tří sektorů, které tvoří:

- evropský bankovní sektor;
- evropský sektor zúčtování;
- podniky fungující v eurozóně.

⁵⁰ V současnosti 27 států Evropské unie spolu s Islandem, Norskem, Lichtenštejnskem a Švýcarskem. Dále pravidla SEPA dobrovolně akceptují banky Francouzské Guayany, Guadeloupe, Martinique, Reunionu a Gibraltaru.

Evropský bankovní sektor má na starosti restrukturalizaci platebních systémů a pro svou činnost a koordinaci si vytvořil vlastní orgán, již zmíněnou Evropskou radu pro platební styk. Evropský sektor zúčtování zajišťuje dosažitelnost všech svých příjemců plateb v eurozóně prostřednictvím nástrojů SEPA. Podniky, obchodníci, malé a střední firmy se zaměřují na vytvoření automatizovaných procesů, účastní se na přípravě norem majících za úkol omezit zásahy pracovníků při zúčtování plateb, a to od fakturace až po přiřazení platby k faktuře. Hlavními účastníky jsou však jednotlivé orgány veřejné správy a spotřebitelé. Ti mají roli uživatelskou. Veřejný sektor zaujímá významný podíl na množství provedených plateb (kolem 22 %). Proto je velký zájem o to, aby právě tento sektor mezi prvními vyjádřil svůj jednoznačný závazek k přijetí systému SEPA bezhotovostních převodů.

4.1.1 Právní úprava

Zavedení jednotné oblasti pro bezhotovostní platební styk naráží na mnoho problémů, mezi které patří např.: rozdílné právní úpravy platebního styku v jednotlivých státech, různé metody a datové soubory, či různé technické a technologické parametry systémů, na jejichž základě funguje platební styk dané země. Základním předpokladem pro zavedení jednotné oblasti je souhrnná právní úprava v EU, což má zajistit nová **Směrnice ES o platebních službách na vnitřním trhu**. Ta byla připravována Evropskou komisí již od roku 2000. Tato směrnice vymezuje zejména subjekty oprávněné poskytovat platební styk, upravuje jednotnou licenci nebankovních poskytovatelů platební služeb, tzv. platebních institucí a stanoví jednotná pravidla pro poskytování platebních služeb tuzemských i vnitroeurospkých⁵¹.

Navržená směrnice vymezuje právní rámec pro platby SEPA a také upravuje vnitrostátní platební nástroje. Je položena na třech základních pilířích, kterými jsou:⁵²

- právo poskytovat platební služby veřejnosti především pro nebankovní poskytovatele služeb a vytvoření spravedlivých podmínek na vnitrostátních trzích;
- transparentnost a požadavky na informace, což má smazat rozdílnosti v jednotlivých členských státech;
- práva a povinnosti uživatelů a poskytovatelů platebních služeb, která budou pevně dána směrnicí.

⁵¹ EP schválil novou směrnici ES o platebních službách na vnitřním trhu [online]. c2005-2007 , 2.5.2007 [cit. 2009-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.bankovnipoplatky.com/aktualne/ep-schvalil-novou-smernici-es-o-platebnich-sluzbach-na-vnitrim-trhu-835/>>.

⁵² Evropská centrální banka. *Jednotná oblast pro platby v eurech (SEPA) : Integrovaný trh služeb platebního styku pro klientské platby* [online]. c2006 [cit. 2009-03-04]. Dostupný z WWW: <http://www.czech-ba.cz/file.php?id=151&filename=20071105_sepa_brochure_2006cs.pdf>. ISBN 978-92-899-01.

Od právní úpravy této směrnice se členské státy mohou odchýlit jen v rámci určitých směrnicí udaných mantinelů. Návrh této směrnice byl dne 24. dubna 2007 schválen Evropským parlamentem a má být zaveden do práv členských zemí EU nejpozději do 1. listopadu 2009. Česká republika se významně podílela na projednávání směrnice a nalézání kompromisu. Zásadní požadavky ČR, které se podařilo prosadit, jsou:⁵³

- uhájení možnosti co největšího zachování dosavadní liberální (ne)regulace nebankovních poskytovatelů platebních služeb;
- zabránění tomu, aby přijímaná pravidla ohrozila či neúměrně zdražila české platební produkty (včetně připravovaných);
- zachování dosažených standardů tuzemského korunového platebního styku, jejich logické propojení s platbami v rámci EU, ochrana před ještě vyšším než doposud, doporučovaným zvýšením standardů ochrany držitele platebního prostředku;
- rozšíření některých povinností poskytovatelů platebních služeb;
- odstranění nekonzistencí a formulačních pochybení, vytvoření vhodných nástrojů pro transpozici směrnice.

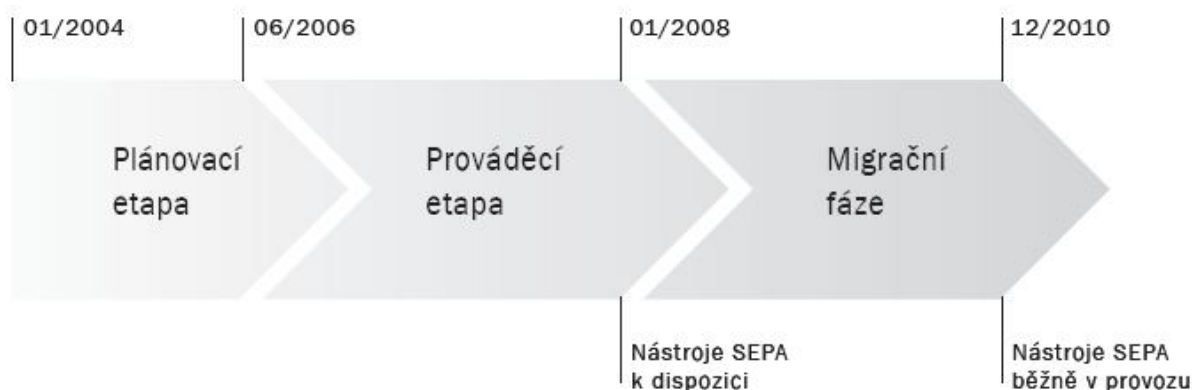
4.2 Vytváření Jednotné oblasti pro platby v eurech

Dlouhodobý proces plánování, zavádění a migrování jednotné oblasti se dá rozčlenit do tří etap. Fáze jsou nazvány: plánovací, prováděcí a migrační (viz obr. 7).

Etapa první (plánovací), začala již v roce 2004. Zde byl vytvořen právní základ pro bezhotovostní převody – úhrady a přímá inkasa, např.: provozní postupy, technické normy nebo lhůty. Tyto soubory pravidel jsou závazné pro státy, které se smluvně zapojí do SEPA. V druhé fázi, v tzv. prováděcí etapě, která probíhala v letech 2006-2007, docházelo k přípravě nových nástrojů a norem. V této fázi byl také spuštěn zkušební provoz. V poslední fázi (migrační) souběžně běží „staré podmínky“ vnitrostátního platebního styku spolu s novými pravidly SEPA. V průběhu této fáze se naskytuje příležitost pro zákazníky, kteří si tak mohou vybrat z nabízených možností. V závěru této fáze se má upouštět od „starých“ národních platebních produktů a postupně tak přejít na nové „evropské“. Toho by mělo být docíleno do konce roku 2010 alespoň v takové míře, že rozhodující objem platebních transakcí v EU přejde na nové standardy. Ale i zde existuje výjimka, např. Německo, které počítá s konečnou

⁵³ EP schválil novou směrnici ES o platebních službách na vnitřním trhu [online]. c2005-2007, 2.5.2007 [cit. 2009-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.bankovnipoplatky.com/aktualne/ep-schvalil-novou-smernici-es-o-platebnich-sluzbach-na-vnitrim-trhu-835/>>.

fází implementace v roce 2013, se brání argumentem, že zavádění eura stálo německé banky nemalé investice, které se stále ještě neamortizovaly, a proto vyžaduje delší dobu k zavádění SEPA.

Obrázek 7: Harmonogram

Zdroj: Evropská centrální banka. *Jednotná oblast pro platby v eurech (SEPA) : Integrovaný trh služeb platebního styku pro klientské platby* [online]. c2006 [cit. 2009-03-04]. Dostupný z WWW: <http://www.czech-ba.cz/file.php?id=151&filename=20071105_sepa_brochure_2006cs.pdf>. ISBN 978-92-899-01.

Počátek fungování SEPA pro platební styk ustavila Evropská rada na leden 2008. Ale opět je tím myšlen pouze postupný přechod zúčastněných států (bank) na tento systém a přechod na nové produkty, nikoli jednorázová a plošná výměna stávajících produktů za nové. Dne 28. ledna 2008 byl uveden do provozu první systém SEPA pro bezhotovostní převody. Během prvního týdne fungování prošlo systémem 200 tisíc kreditních převodů v celkové hodnotě 1,36 mld. EUR.⁵⁴ Do tohoto systému se od počátku připojilo přes 4 tisíce evropských institucí, mezi kterými se objevily i některé banky z ČR a postupně se připojují i další instituce v předem zveřejněných termínech. Například k 13. 6. 2008 přistoupilo 4 349 bank z 32 zemí, z toho 5 bank z České republiky (viz tab. 6).

⁵⁴ Studie SEPA : čtyři scénáře zisků, nebo ztrát. *Bankovníctví*. 2008, č. 2, s. 40.

Tabulka 6: Banky, které podepsaly přístupovou dohodu k SEPA Credit Transfer k 13. 6. 2008

Země	Počet bank	Země	Počet bank	Země	Počet bank	Země	Počet bank
Rakousko	727	Francie	249	Litva	18	Portugalsko	21
Belgie	36	Německo	1857	Lichtenštejnsko	3	Rumunsko	19
Bulharsko	16	Gibraltar	3	Lotyšsko	6	Slovenko	7
Kypr	13	Řecko	17	Lucembursko	42	Slovinsko	20
ČR	5	Maďarsko	12	Malta	11	Španělsko	178
Dánsko	114	Island	4	Holandsko	43	Švédsko	4
Estonsko	4	Irsko	9	Norsko	45	Švýcarsko	130
Finsko	7	Itálie	687	Polsko	16	V. Británie	26

Zdroj: CHUCHVALCOVÁ, Jana. Další kroky na cestě k SEPA. *Bankovníctví* [online]. 2008, roč. 8 [cit. 2009-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://bankovnictvi.ihned.cz/c1-26542020-dalsi-kroky-na-cestě-k-sepa>>. ISSN 1213-769.

4.3 Platební nástroje SEPA

EPC vytvořila pravidla pro platební nástroje, na jejichž základě vznikly nové nástroje SEPA, které budou dosavadní tuzemské nástroje postupně nahrazovat. Tato kapitola popisuje tyto nové nástroje SEPA, které bankovní sektor nabídne klientům. Jsou to bezhotovostní převody – úhrady, inkasní forma platby tzv. přímá inkasa SEPA a platební karty.

4.3.1 Bezhotovostní úhrady SEPA

Bezhotovostní úhrady jsou platby iniciované plátcem. Platební příkaz (viz příloha B) je poslán bance plátce, která převede prostředky do banky příjemce. Tyto úhrady se dají charakterizovat určitými znaky, kterými jsou:⁵⁵

- dostupnost v celém systému SEPA – každý zákazník je dosažitelný;
- na účet příjemce je připsána celá částka;
- výše platby není nijak omezena;
- maximální doba vypořádání činí tři pracovní dny;
- jako identifikátory se používají čísla a kódy IBAN a BIC.

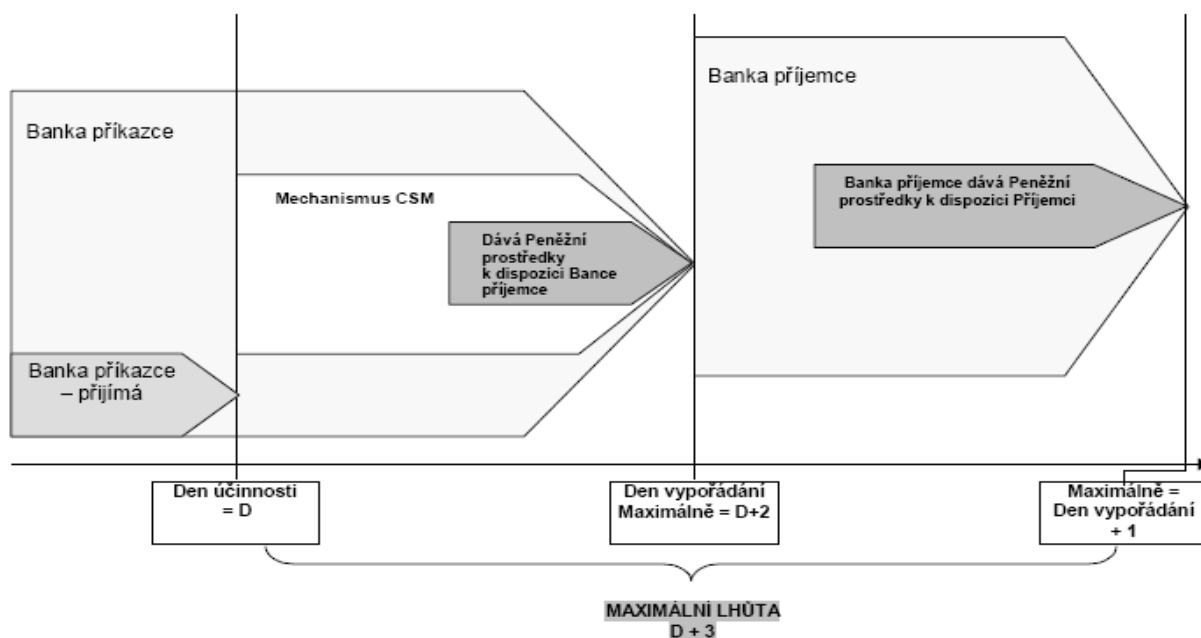
Bezhotovostní úhrady počítají s existencí čtyř hlavních subjektů, těmi jsou:

- příkazce neboli klient, který zahajuje tento proces příkazem k úhradě u své banky;

⁵⁵ Evropská centrální banka. *Jednotná oblast pro platby v eurech (SEPA) : Integrovaný trh služeb platebního styku pro klientské platby* [online]. c2006 [cit. 2009-03-04]. Dostupný z WWW: <http://www.czech-ba.cz/file.php?id=151&filename=20071105_sepa_brochure_2006cs.pdf>.

- banka příkazce, která jako účastník přijímá tento příkaz a nakládá s ním v souladu s ustanovením systému a dle požadavků příkazce;
- banka příjemce, opět v roli účastníka systému, který daný příkaz k úhradě obdrží a připíše platbu na účet svého klienta – příjemce;
- příjemce čili klient, který obdrží peněžní prostředky formou připsání na svůj účet.

Zpracování bezhotovostních úhrad SEPA se řídí určitým časovým harmonogramem (viz obr. 8). Zde je nutné vysvětlit pojem Den účinnosti D. Je to počátek časového cyklu zpracování platby, označuje den, kdy jsou splněny veškeré podmínky požadované bankou příkazce a kdy je zajištěno dostatečné finanční krytí. Tento den určuje banka příkazce a oznámí jej příkazci. Banka příkazce je také povinna oznámit příkazci mezní termín, do kterého má příkazce možnost odevzdat požadované dokumenty a informace.

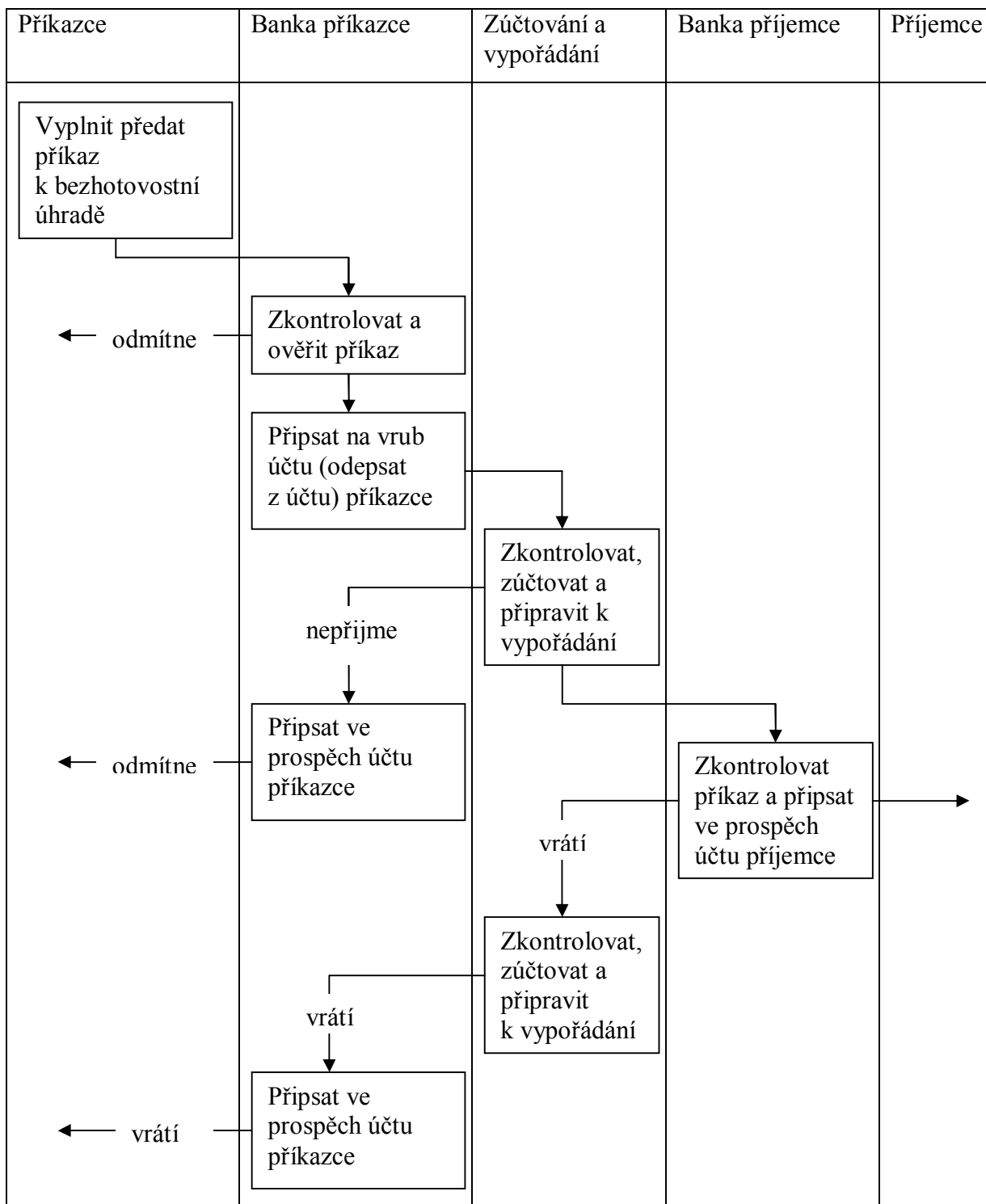
Obrázek 8: Časový průběh zpracování

Zdroj: *Bezhotovostní úhrady SEPA : Soubor pravidel systému* [online]. březen 2008 [cit. 2009-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.czech-ba.cz/file.php?id=158&filename=20080515_sepa_update_epc_ect_2_3_aktualizace_souboru_pravidel_bezhotovostnich_uhrad_sepa_sct_scheme_rulebook_v.pdf>.

Toto zpracování bezhotovostních úhrad SEPA je prováděno v několika krocích, které jsou vyobrazeny níže (viz obr. 9). Prvotním krokem je vyplnění a předání příkazu k bezhotovostní úhradě bance příkazce. Ke splnění požadavku musí mít příkazce dostatek peněžních prostředků na účtu u své banky. Ta po obdržení zkontroluje příkaz, zda má všechny náležitosti potřebné k provedení platby, např.: jednání v souladu se svým oprávněním, s požadavky právními či jinými. V den účinnosti D, nejpozději v den vypořádání D + 2,

odepíše banka částku z účtu příkazce a poté zašle příkaz k bezhotovostní úhradě. Nejpozději v tento den obdrží banka příjemce danou částku, platbu zkontroluje a připíše ve prospěch účtu příjemce, to musí proběhnout nejpozději do dne vypořádání + 1. Celý proces tedy trvá maximálně 3 dny, čímž je zaručena co možná největší rychlost prováděné úhrady. Dále není vyloučeno tuto lhůtu ještě zkrátit, avšak doba tří dnů je garantována. Základním cílem mezibankovního zúčtování a vypořádání je bezchybná výměna informací.

Dále je nutné dodat, že veškeré transakce probíhají výhradně v eurech, avšak účty příkazce i příjemce mohou být v jakýchkoli národních měnách.

Obrázek 9: Zpracování bezhotovostních úhrad

Zdroj: *Bezhotovostní úhrady SEPA : Soubor pravidel systému* [online]. březen 2008 [cit. 2009-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.czech-ba.cz/file.php?id=158&filename=20080515_sepa_update_epc_ect_2_3_aktualizace_souboru_pravidel_bezhotovostnich_uhrad_sepa_sct_scheme_rulebook_v.pdf>.

Výhodou tohoto zpracování je také to, že soubor pro bezhotovostní úhrady obsahuje datové pole, které slouží pro zapsání strukturovaných i nestrukturovaných informací o platbě pro

příjemce o max. délce 140 znaků. Tyto informace jsou banky a zprostředkující instituce povinny převést úplně a beze změn (viz příloha A).

Jak již bylo zmíněno výše, pro účast v systému je nutné podepsat Smlouvu o přistoupení. Ta vyžaduje po účastnících dodržování jednotlivých pravidel zde popsanych a popisuje práva i povinnosti každého účastníka. Dále je už čistě na účastnících, zda budou procesy provozovat sami, či je svěří třetím stranám. Tato možnost ovšem účastníky nezbavuje odpovědnosti.

4.3.2 Přímé inkaso SEPA

Přímé inkaso je převod částky iniciovaný příjemcem prostřednictvím jeho banky po dohodě mezi příjemcem a plátcem. Často se ho využívá při opakujících se platbách. V současné době platí v ČR odlišný systém, ale možnost využití přímého inkasa je plánována na rok 2010. Nová pravidla umožňují rozlišení dvou různých typů přímého inkasa. První typ je takový, kdy dlužník dá souhlas s inkasem přímo věřiteli, a druhý typ je založen na souhlasu dlužníka poskytnutém své bance.

Také inkaso má určité charakteristiky, a to:⁵⁶

- plná dostupnost v rámci SEPA;
- vztahuje se na opakované i jednorázové platby v eurech;
- maximální doba pro vypořádání je pět pracovních dní pro první platbu a dva pracovní dny pro opakované platby;
- jako identifikátory se používají čísla a kódy IBAN a BIC.

4.3.3 Platby uskutečňované prostřednictvím platebních karet

Prostřednictvím jedné platební karty bude možné provádět operace v celé eurozóně. Platby budou prováděny jednotným způsobem, a opět zde vznikají příležitosti k rozvoji zdravé konkurence a současně ke zlepšení nabízených služeb.

Od 28. ledna 2008, kdy byl projekt oficiálně spuštěn v ČR, nabízejí tyto celoevropské platební instrumenty některé instituce jako Česká spořitelna, KB a UniCredit Bank. Po roce 2010 se předpokládá, že tyto instrumenty budou zastoupeny ve většině případů a čistě národní platební systémy se přestanou používat.

⁵⁶ Evropská centrální banka. *Jednotná oblast pro platby v eurech (SEPA) : Integrovaný trh služeb platebního styku pro klientské platby* [online]. c2006 [cit. 2009-03-04]. Dostupný z WWW: <http://www.czech-ba.cz/file.php?id=151&filename=20071105_sepa_brochure_2006cs.pdf>. ISBN 978-92-899-01.

Podle studie World Payment Report 2008 jsou platební karty nejrychleji rostoucím prostředkem bezhotovostních plateb. Je jimi realizováno 54 % objemu plateb na celém světě a dokazují tak význam bezhotovostních plateb pro chod globální ekonomiky. Podle odhadů se mezi lety 2001 a 2006 celosvětově ročně zvýšil počet transakcí prostřednictvím platebních karet o 16 % a v Evropě o 11 %. Dynamika růstu dle analýzy potvrzuje důležitost probíhající standardizace eurových plateb platebními kartami ve všech evropských karetních sítích tak, aby se mohly zapojit do SEPA.⁵⁷

4.4 Přínosy SEPA

Bezhotovostní úhrady SEPA budou automatizovány na základě stanovených standardů bez manuálních zásahů, mají docílit vysokého standardu zabezpečení, nízkého rizika a lepší nákladové efektivnosti pro všechny účastníky systému. Tabulka 7 například uvádí průměrné náklady na převod 100 EUR do jiného státu EU v eurech v letech 2003 a 2005 po zavedení norem upravujících platební styk v EU. Z tabulky je patrné, že dochází k nemalým úsporám při transakcích díky platnosti těchto nařízení.

Tabulka 7: Průměrné náklady na přeshraniční převod 100 EUR do jiného státu EU v eurech

	Březen 2003	2005		Březen 2003	2005
Belgie	14,26	0,15	Německo	10,56	1,00
Finsko	18,71	2,00	Nizozemsko	11,11	0,00
Francie	22,62	3,40	Portugalsko	18,12	1,75
Irsko	22,24	0,38	Rakousko	11,19	0,60
Itálie	16,71	3,50	Řecko	31,09	12,00
Lucembursko	9,89	0,75	Španělsko	19,78	4,00
			EU12	17,19	2,46

Zdroj: JEDLIČKA, Jan. Právní rámec pro SEPA před schválením. *Bankovníctví* [online]. 2007, roč. 6-7 [cit. 2009-03-12]. Dostupný z WWW: <<http://img.ihned.cz/attachment.php/90/13405090/exy8TR4ca6wIgzJQdsO0BpVUmfSo5nPi/BA0607s20.jpg>>. ISSN 1213-769.

Další výhodou je to, že systém zaručuje maximální lhůtu pro provedení platby. Tato doba je v délce 3 bankovních pracovních dnů následujících po Dni účinnosti. Dále je zaručena také stejná výše poplatků za přeshraniční platební styk v eurech do částky 50 tis. EUR.

V neposlední řadě má tento systém zajistit vývoj zdravého konkurenčního prostředí pro platební styk a vytvořit tak podmínky pro následný rozvoj a zlepšování služeb poskytovaných

⁵⁷ PETŘÍK, Lukáš. Karty za růstem plateb v globalizované ekonomice. *EURO.CZ*. 2008, č. 9, s. 1. Dostupný z WWW: <<http://www.euro.cz/id/0vb64wbeu2/detail.jsp?id=98393&isfulltext=1>>.

zákazníkům včetně služeb doplňkových. Ke zdokonaleným produktům se dají zařadit možnost rychlejšího vypořádání neodkladných bezhotovostních plateb během jednoho dne a také nepovinnost zadávat identifikační kód banky (BIC), který následně přiřadí poskytovatel služby podle mezinárodního čísla účtu (IBAN). Systém SEPA také umožní nabízet zákazníkům tzv. služby s přidanou hodnotou. Tyto služby zahrnují:⁵⁸

- elektronickou fakturaci – tato služba je zákazníkům nabízena před provedením platby, kdy se faktura zasílá přímo do programu internetového bankovníctví zákazníka, jakmile zákazník fakturu přijme, vytvoří se automaticky platební příkaz s vyplněnými náležitostmi o plátcí a příjemci;
- elektronické přiřazení platby k faktuře – je nabízeno po provedení platby, kde se k ní faktura elektronicky přiřazuje a automaticky se aktualizuje evidence příjemce;
- řešení platebního styku v internetovém bankovníctví.

Služby s přidanou hodnotou jsou často spojovány s platebními nástroji SEPA, celý postup bude plně automatizován a takovéto spojení by mělo přinést nemalé úspory, protože již nebude nutné vést papírovou evidenci. Odstranění překážek pro přeshraniční poskytování platebních služeb podle analýzy dopadu EK povede k úsporám kolem 28 mld. EUR pro celou ekonomiku EU ročně. Další úspory až do 100 mld. EUR by mohly být dosaženy pokud poskytovatelé PS začnou poskytovat panevropské služby související s platebními službami, např.: elektronické fakturování⁵⁹.

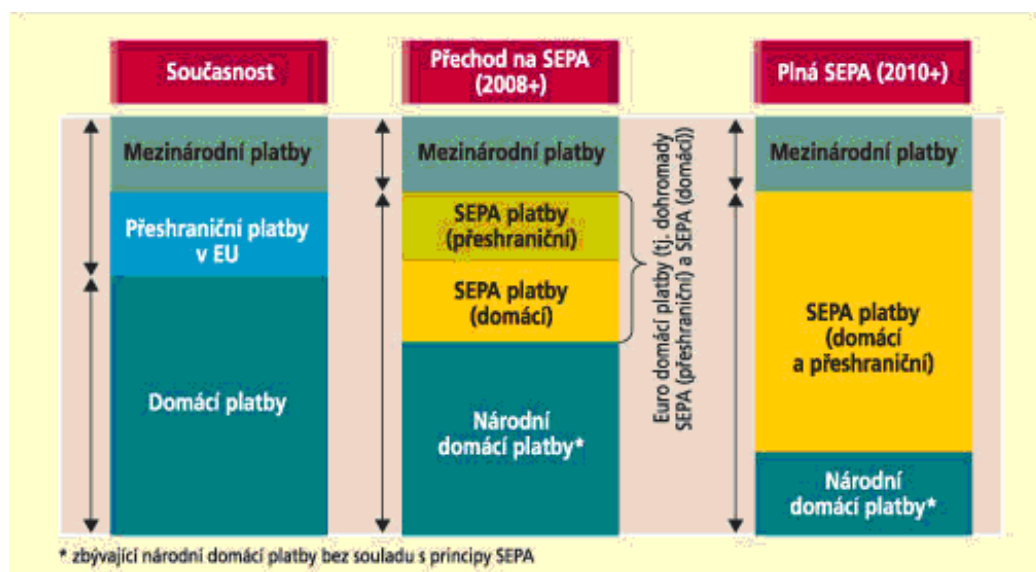
Návrh Evropské komise na úpravu směrnice 2006/112/ES o DPH, jenž byl přijat 28. ledna 2009 má dále zjednodušit oběh dokladů v elektronické formě a sjednotit úpravu pravidel pro fakturaci v rámci EU. Bude-li návrh schválen, nejpozději do 31. prosince 2012 budou členské země povinné uvést svou daňovou legislativu do souladu s novými pravidly. Navrhuje se zrovnoprávnění tištěné a elektronické faktury a mj. také jednotná lhůta šesti let pro archivaci daňových dokladů (pro účely DPH).⁶⁰

⁵⁸ Evropská centrální banka. *Jednotná oblast pro platby v eurech (SEPA) : Integrovaný trh služeb platebního styku pro klienty platby* [online]. c2006 [cit. 2009-03-04]. Dostupný z WWW: <http://www.czech-ba.cz/file.php?id=151&filename=20071105_sepa_brochure_2006cs.pdf>.

⁵⁹ Česká národní banka. *Konzultační materiál : Směrnice o platebních službách na vnitřním trhu* [online]. c2003-2009 [cit. 2009-03-10]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/predpisy_CNB/platebni_styk/download/smernice_o_plat_sluzbach_konzultacni_material.pdf>.

⁶⁰ Elektronická fakturace dostihla papírovou : EU navrhla nová pravidla pro vystavování a oběh dokladů DPH. *Euro*. 16. března 2009, č. 11, s. 90.

Po zavedení SEPA se očekává změna struktury plateb (viz obr. 10). V období plného zavedení systému (po roce 2010) budou zaujímat největší procentuální část SEPA platby (domácí a přeshraniční), do pozadí se dostanou národní domácí platby a mezinárodní platby.

Obrázek 10: Očekávaná změna struktury plateb po vzniku SEPA

Zdroj: JEDLIČKA, Jan. Právní rámec pro SEPA před schválením. *Bankovníctví* [online]. 2007, roč. 6-7 [cit. 2009-03-12]. Dostupný z WWW:

<<http://img.ihned.cz/attachment.php/100/13405100/i7cA6jRpnJ5vsbzSMVLhtmOQWgduFGGr2/BA0607s20a.jpg>>. ISSN 1213-769.

4.5 Možné scénáře zisků, nebo ztrát

Zavedení jednotné oblasti pro platby v eurech s sebou přináší mnohá rizika, ale také příležitosti. Očekávané přínosy a hrozby hodnotí Studie o SEPA, kterou vypracovala Evropská komise na přelomu ledna a února 2008 a která prognózuje možné zisky či ztráty v období 2007-2012. Pomocí této studie se snaží EK nabídnout pohled do budoucnosti a připouští tak čtyři možné scénáře zisků, nebo ztrát (viz obr. 11).

Nejlepší scénář

Tato varianta přináší nejlepší možný závěr. Předpokladem dosažení nejlepšího výsledku je co nejrychlejší a hlavně úplná migrace od stávajících národních platebních produktů k novým, které nabízí SEPA. Důležitým předpokladem je také to, že banky odsunou do pozadí krátkodobý úspěch a zisk a zaměří se na dlouhodobé výsledky, které by měly potvrdit úspěšnost tohoto systému. V neposlední řadě závisí pravděpodobnost tohoto scénáře na reakci a zájmu samotných klientů.

Podle nejlepšího scénáře bude možné čistý výnos pro účastníky platebních trhů během několika let vyčíslit na 123 mld. EUR. Nejvíce při tom získají spotřebitelé, dále i firmy a veřejný sektor.⁶¹

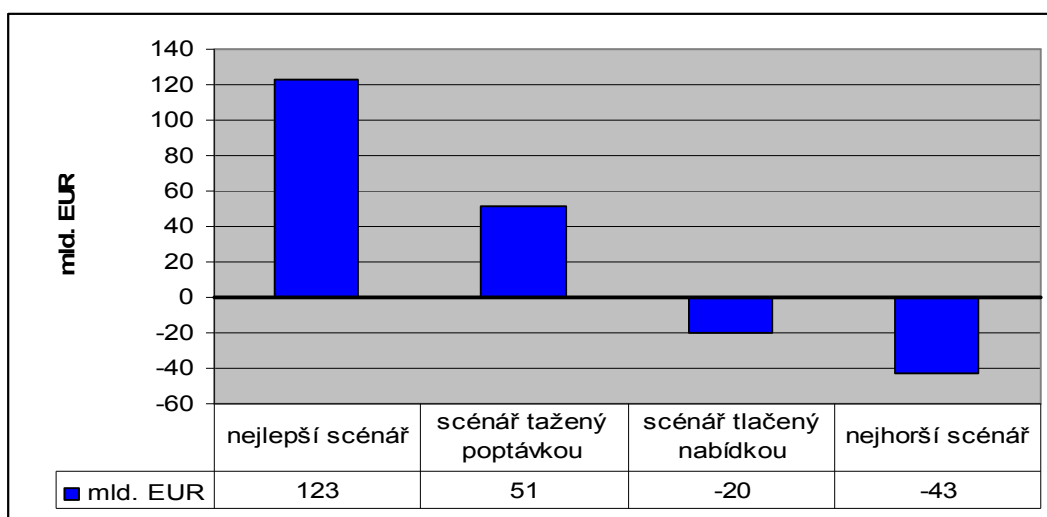
Scénář tažený poptávkou a scénář tlačení nabídkou

Oba dva scénáře předpokládají počáteční zájem o tyto služby a to ať už ze strany poptávky, či nabídky. Odhaduje se, že tyto varianty podstatně zvýší náklady a možné zisky odsunou do vzdálenější budoucnosti. Pokud by se systém potýkal s počátečním zájmem pouze ze strany bank, nikoli ze strany klientů, hrozí předpokládaná ztráta 20 mld. EUR.

Nejhorší scénář

Tato varianta počítá s možností, že spotřebitelé, banky, firmy a ostatní subjekty nebudou přesvědčeni o přínosu SEPA. Projevená nedůvěra by mohla znamenat ztrátu ve výši 43 mld. EUR. Je to sice nejhorší možná varianta, ale i tu studie zahrnuje a připouští.

Všechny scénáře budou mít vzhledem k HDP dopad do 0,2 %. Pokles poplatků díky SEPA bude zjevný, ale celkový výnos z poplatků pro banky se nezmenší díky předpokládanému nárůstu objemu plateb. Studie uvádí, že průměrný poplatek na transakci klesne, ať již nastane kterýkoli scénář. Vydělá tak spotřebitel i malé, střední a velké podniky. Zavedení tohoto systému přinese pokles provozních nákladů, ale i pokles příjmů ze zahraničních plateb vedených jako tuzemské. Závěr studie uvádí celkové zisky navýšené z 10 mld. EUR (2006) na 21 mld. EUR (2012).

Obrázek 11: Celkové zisky všech zainteresovaných subjektů v letech 2007-2012 v důsledku zavedení SEPA

Zdroj: Studie SEPA : čtyři scénáře zisků, nebo ztrát. *Bankovníctví*. 2008, č. 2, s. 40.

⁶¹ Studie SEPA : čtyři scénáře zisků, nebo ztrát. *Bankovníctví*. 2008, č. 2, s. 40.

Závěr

Cílem této práce bylo komplexně analyzovat současný stav v oblasti platebního styku s důrazem na Jednotnou oblast pro platby v eurech v rámci Evropy (SEPA), vč. vymezení hlavních přínosů a negativ, a nastínit budoucnost platebního styku v rámci Evropské unie. Rámcově byl popsán vývoj platebního styku nejen na území České republiky a EU. Větší důraz byl kladen na mezinárodní spolupráci a na projekt SEPA. Práce si kladla za cíl pojmenovat potencionální pozitiva a negativa projektu SEPA, snažila se odhadnout možné přínosy do budoucna a určit směr vývoje této oblasti v dalších letech zavádění a především skutečného provozu.

Projekt SEPA přináší mnohé výhody pro všechny zúčastněné strany. Z hlavních předností jmenujme jednoduchost, efektivnost a rychlost. Stačí pouze jeden účet pro všechny platební transakce v eurech v rámci SEPA prostoru. Doposud musely podniky vést několik účtů v jednotlivých zemích, kde podnikaly. Nyní jim bude umožněno provádět veškeré platby prostřednictvím jednoho účtu. Podobně mohou profitovat tuzemští studenti v zahraničí. Jednoduchost a efektivnost systému se skrývá také v jednotném formátu pro platby v EUR, díky němuž bude možné zautomatizovat a tudíž zrychlit platby. Rychlost jednotlivých transakcí zaručuje také stanovená maximální lhůta pro provedení platby. V současné době je tato lhůta garantována v délce tří dnů, od roku 2010 se ale počítá se zkrácením této doby na jeden den.

Větší konkurence a inovace jsou další výhodou účasti v tomto projektu. Objeví se „noví hráči“ na trhu a v rámci konkurenčního boje o klienty budou rozšiřovat své portfolio služeb, nabízet doplňkové služby a služby s přidanou hodnotou. Větší nabídka potlačí cenu jednotlivých produktů a služeb dolů, spotřebitelé tedy mají možnost opět vydělat. Současně poroste i konkurenceschopnost Evropy a nabízené služby budou srovnatelnější.

Také operace s platebními kartami zaznamenají posun k lepšímu. Jednotlivé terminály v místě prodeje v eurozóně budou stále více standardizovány, což znamená, že na jednom terminálu bude možné použít více druhů platebních karet. Opět poroste konkurence a poplatky za provedené transakce by měly zaznamenat pokles.

Přínosem pro spotřebitele by měly být kromě jiného také vyšší ochrana jeho práv a pocit bezpečí, který zajišťuje soubor bezpečnostních norem a celková transparentnost systému. Do budoucna se očekává výraznější růst těchto přínosů v důsledku přijetí eura v ČR.

Ovšem úspěch tohoto projektu závisí na ochotě bankovního sektoru a ostatních účastníků systému spolupracovat a v co nejkratší době se smluvně připojit k systému a následně zavést služby SEPA. Jejich úkolem je také přesvědčit co největší počet klientů, že rozhodnutí pro využití SEPA je pro ně přínosnější než dosud užívané národní platební produkty.

Na druhé straně jako většina projektů má i své stinné stránky. Problematickým úkolem je neustálá úprava postupů bankovního sektoru na národní úrovni. Velkou překážkou pro banky jsou vysoké počáteční náklady spojené s implementací nových nástrojů (nové formuláře) a s tvorbou nových či změnou starých informačních systémů. Další náklady si také vyžádají propagační akce a materiály. Tuto položku se ale nevyplatí podceňovat, jak již bylo řečeno, přesvědčení a získání klientů je hlavním klíčem k úspěchu. Je důležité myslet na to, že výsledky a zisky pro bankovní sektor přijdou až v delším časovém horizontu, nelze očekávat okamžité úspěchy. Jisté navýšení nákladů mohou teď zaznamenat i spotřebitelé. Vzhledem k tomu, že ČR stále nepřijala euro za národní měnu, české banky nemají povinnost provádět platby v eurech za běžné tuzemské ceny.

Úspěch projektu tedy významnou měrou leží na bankovním sektoru, na tom, do jaké míry bude chtít systém přijmout (maximalistická, minimalistická varianta, či implementace na část bankovního produktového portfolia), kolik času, úsilí a také peněžních prostředků věnuje do přesvědčení společnosti a budoucích klientů o přednostech plateb SEPA. Do budoucna je tedy nutná aktivní činnost tohoto sektoru a odhodlanost klientů pro to, aby systém přinesl požadované výsledky. Zatím v této fázi, kdy není stále přijato euro, máme my jako ČR po formální stránce v tomto projektu splněno.

Nové století s sebou přináší nemalé množství příležitostí pro spolupráci na nadnárodní úrovni. Díky součinnosti států Evropské unie a dalších zemí nacházejících se na evropském kontinentu, za pomoci rozvoje techniky a komunikačních kanálů, se nabízejí nové možnosti a řešení, které dříve byly téměř nemyslitelné. Otvírají se eventuality spolupráce na nejrůznějších polích působnosti, nejde tedy pouze o platební styk, který popisuje tato práce.

Domnívám se tedy, že záleží pouze na houževnatosti a ochotě všech zúčastněných vrhnout se do nově nabízených možností, které s sebou přináší EU a v budoucnu zavedená společná měna euro. Je mnoho oblastí, kde můžeme jako členové EU profitovat, jen najít notnou dávku odvahy a nic nestojí v cestě bezpečnějšímu, kvalitnějšímu a pohodlnějšímu využívání nabízených příležitostí.

Použitá literatura

- 1) *Bezhotovostní úhrady SEPA : Soubor pravidel systému* [online]. březen 2008 [cit. 2009-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.czech-ba.cz/file.php?id=158&filename=20080515_sepa_update_epc_ect_2_3_aktualizace_souboru_pravidel_bezhotovostnich_uhrad_sepa_sct_scheme_rulebook_v.pdf>.
- 2) BLAŽEK, Jiří; UKLEIN, Jiří. *Bankovníctví*. 1. vyd. Brno : Doplněk, 1997. 179 s. ISBN 80-85765-91-8.
- 3) Česká národní banka. *Konzultační materiál : Směrnice o platebních službách na vnitřním trhu* [online]. c2003-2009 [cit. 2009-03-10]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/predpisy_CNB/platebni_styk/download/smernice_o_plat_sluzbach_konzultacni_material.pdf>.
- 4) *Česká republika : Tuzemské bankovní spojení a IBAN* [online]. c2003-2008 [cit. 2008-11-27]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/iban/ibancz.html>.
- 5) DRDA, Miloš; RAIS, Karel. *Evropská integrace a bankovníctví*. 1. vyd. Praha : Computer Press, 1999. 133 s. ISBN 80-7226-211-4.
- 6) DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. přeprac. vyd. Praha : Linde, 2005. 681 s. ISBN 80-7201-515-X.
- 7) ĎURČÁKOVÁ, Jaroslava; MANDEL, Martin. *Mezinárodní finance*. 3. vyd. Praha : Management Press, 2007. 490 s. ISBN 978-80-7261-170-6.
- 8) Elektronická fakturace dostihla papírovou : EU navrhla nová pravidla pro vystavování a oběh dokladů DPH. *Euro*. 16. března 2009, č. 11, s. 90. ISSN 1212-3129.
- 9) *EP schválil novou směrnici ES o platebních službách na vnitřním trhu* [online]. c2005-2007 , 2.5.2007 [cit. 2009-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.bankovnipoplatky.com/aktualne/ep-schvalil-novou-smernici-es-o-platebnich-sluzbach-na-vnitrnim-trhu-835/>>.
- 10) Evropská centrální banka. *Jednotná oblast pro platby v eurech (SEPA) : Integrovaný trh služeb platebního styku pro klientské platby* [online]. c2006 [cit. 2009-03-04]. Dostupný z WWW: <http://www.czech-ba.cz/file.php?id=151&filename=20071105_sepa_brochure_2006cs.pdf>. ISBN 978-92-899-01.

- 11) *Informace ECB k projektu Target 2 Securities* [online]. c1997-2008 , 06.12.2007 [cit. 2008-11-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/irsko/informace-k-projektu-target-securities/1000785/46869/>>.
- 12) JEDLIČKA, Jan. Právní rámec pro SEPA před schválením. *Bankovníctví* [online]. 2007, roč. 6-7 [cit. 2009-03-12]. Dostupný z WWW: <<http://img.ihned.cz/attachment.php/90/13405090/exy8TR4ca6wIgzJQdsO0BpVUmfSo5nPi/BA0607s20.jpg>>. ISSN ISSN 1213-769.
- 13) JÍLEK, Josef. *Peníze a měnová politika*. 1.vyd. Praha : Grada, 2004. 742 s. ISBN 80-247-0769-1.
- 14) MACHKOVÁ, Hana, ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, SATO, Alexej. *Mezinárodní obchodní operace*. 4. aktualiz. vyd. Praha : Grada, 2007. 242 s. ISBN 978-80-247-1590-2.
- 15) MARKOVÁ, Jana. *Mezinárodní měnová spolupráce*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2006. 269 s. ISBN 80-245-1053-7.
- 16) MARVANOVÁ, Marie; HOUDA, Martin a kol. *Platební styk : Platební a zajišťovací instrumenty ve vnitřním a zahraničním obchodě*. 3. vyd. Brno : ECON, 1995. 384 s. ISBN 80-901627-2-X.
- 17) PETŘÍK, Lukáš. Karty za růstem plateb v globalizované ekonomice. *EURO.CZ*. 2008, č. 9, s. 1. Dostupný z WWW: <<http://www.euro.cz/id/0vb64wbeu2/detail.jsp?id=98393&isfulltext=1>>.
- 18) Počet bankomatů se v ČR za posledních 10 let zdvojnásobil. *Novinky.cz* [online]. 2007 [cit. 2009-04-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.novinky.cz/ekonomika/117538-pocet-bankomatu-se-v-cr-za-poslednich-10-let-zdvojnasil.html>>.
- 19) POLOUČEK, Stanislav a kol. *Bankovníctví*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2006. 718 s. ISBN 80-7179-462-7.
- 20) *Popis systému CERTIS* [online]. c2003-2008 [cit. 2008-11-26]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/certis_popis.html#bod01>.
- 21) SEKERKA, Bohuslav; NEČAS, Stanislav; ČERNOHORSKÁ, Liběna. *Bankovní transakce : pro kombinovanou formu studia*. 1. vyd. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2005. 145 s. ISBN 80-7194-809-8.

- 22) *Statistické údaje* [online]. c2003-2008 [cit. 2009-02-20]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/certis_stat.html>.
- 23) Studie SEPA : čtyři scénáře zisků, nebo ztrát. *Bankovníctví*. 2008, č. 2, s. 40.
- 24) ŠENKÝŘOVÁ, Bohuslava a kol. *Bankovníctví I : učebnice*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 1997. 2 sv. (262, 300 s.). ISBN 80-7169-464-9.
- 25) ŠENKÝŘOVÁ, Bohuslava a kol. *Bankovníctví II. : učebnice*. 1. vyd. Praha : Grada, 1998. 300 s. ISBN 80-7169-663-3.
- 26) V ČR je již téměř 3500 bankomatů. *Bankovníctví*. 2009, č. 1, s. 5. Dostupný z WWW:
<http://bankovnictvi.ihned.cz/2-33309670-900000_d-40>.
- 27) VENCOVSKÝ, František a kol. *Dějiny bankovníctví v českých zemích*. 1. vyd. Praha : Bankovní institut, 1999. 594 s. ISBN 80-7265-030-0.
- 28) VENCOVSKÝ, František; KOPECKÝ, Ladislav; Česká národní banka. *Lidé a peníze*. 1.vyd. Praha : Createam, 2002. 65 s. ISBN 80-903191-1-4.
- 29) *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích*. 1. vyd. Sv. 2. Praha : Nakladatelský dům OP, 1999. 2.díl, C-F. 534 s. ISBN 80-902555-4-X.
- 30) *Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách* [online]. 2007 [cit. 2008-11-28]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/zakony/download/zakon_o_bankach.pdf>.
- 31) *Zákon č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech* [online]. c2003-2009 [cit. 2009-02-25]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/zakony/download/zakon_plat_styku.pdf>.

Seznam příloh

Příloha A – Univerzální příkaz k úhradě

Příloha B – KB příkaz k úhradě SEPA

BANCE _____

POBOČCE _____

PŘÍKAZ K ÚHRADĚ

datum splatnosti

bankovní spojení					
číslo účtu plátce	kód banky				
		měna	symboly plateb		
číslo účtu příjemce	kód banky	částka	variabilní	konstantní	specifický
doplňující údaj banky			údaj pro vnitřní potřebu příkazce		

místo a datum vystavení_____
podpis příkazce

Šablonu připravil business.center.cz, informační server pro podnikání.

Zdroj: *Příkaz k úhradě* [online]. c1998-2009 [cit. 2009-02-25]. Dostupný z WWW:
 <<http://business.center.cz/business/sablony/s73-prikaz-k-uhrade.aspx>>.

**KB SEPA EuroPlatba - Platební příkaz
(KB SEPA EuroPayment Order)**

Částka v EUR ¹ (Amount in EUR)	Splatnost ³ (Maturity Date)	Kurz ⁴ (Exchange rate)
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Částka slovy ² (Amount in Words only)

Účet plátce v IBAN ⁵ (Payer's account)	Účet příjemce v IBAN ⁹ (Beneficiary's account)
<input type="text"/>	<input type="text"/>

Jméno / Název plátce ⁶ (Name of Payer)	Jméno / Název příjemce ¹⁰ (Name of Beneficiary)
<input type="text"/>	<input type="text"/>

Adresa plátce ⁷ (Address of Payer)	Adresa příjemce ¹¹ (Address of Beneficiary)
<input type="text"/>	<input type="text"/>
Kód země (Country code)	Kód země (Country code)
<input type="text"/>	<input type="text"/>

Reference plátce ⁸ (Payer's reference)	BIC banky příjemce ¹² (BIC of Beneficiary's bank)
<input type="text"/>	<input type="text"/>

Informace k úhradě ¹³ (Remittance information)

Níže uvedená nepovinná pole vyplňujte pouze pokud požadujete detailně identifikovat plátce či příjemce platby – viz vysvětlivky. Fill in the optional fields below only if you require to identify Beneficiary or Payer in detail – see notes.

Identifikace plátce ¹⁴ (Identification of Payer)

Typ identifikace (Identification Type)	Organizace (Organization)
	Soukromá osoba (Private person)
Typ dokumentu (Document Type)	
Identifikační údaje (Identification)	

Identifikace příjemce ¹⁵ (Identification of Beneficiary)

Typ identifikace (Identification Type)	Organizace (Organization)
	Soukromá osoba (Private person)
Typ dokumentu (Document Type)	
Identifikační údaje (Identification)	

Místo a datum vystavení
(Place and Date of Issue)

Podpis(y) plátce dle podpisového vzoru
(Signature of Payer according to Specimen Signature)

Plátce vždy vyplní silně orámované části. Vysvětlivky jsou na zadní straně. Fill in the black frames area. See notes on the back side

Údaje pobočky

Jméno kontaktní osoby

Likvidační razítko

Razítko Faxováno

Razítko DOŠLO

Vysvětlivky:

1. **Částka v EUR** - uveďte požadovanou částku bankovního převodu / platby číselně.
2. **Částka slovy** - uveďte slovní vyjádření požadované částky platby pro kontrolní účely.
3. **Splatnost** - uveďte datum Vámi požadovaného zpracování Platebního příkazu.
4. **Kurz** - označte FX v případě, že se jedná o platbu s domluveným kurzem.
5. **Účet plátce v IBAN u KB** - uveďte číslo účtu plátce v mezinárodním formátu IBAN (International Bank Account Number), které obsahuje kód dané země, kontrolní číslo, směrový kód banky a vlastní číslo účtu klienta
6. **Jméno / název plátce** - vyplňte název firmy nebo jméno plátce (mělo by být shodné s vlastníkem účtu plátce), v maximální délce 70 alfanumerických znaků (včetně mezer).
7. **Adresa plátce** - uveďte ve tvaru:
Ulice (anebo poštovní schránka), v maximální délce 70 alfanumerických znaků (včetně mezer)
Město, PSČ (nebo jiné směrovací číslo), v maximální délce 70 alfanumerických znaků (včetně mezer)
Kód země – dvoumístný ISO kód, je nutné vyplnit jej vždy, když je uvedená adresa
8. **Reference plátce** - uveďte Vaši referenci vztahující se k platbě, která má být předána příjemci, v maximální délce 35 alfanumerických znaků (včetně mezer).
9. **Účet příjemce v IBAN** - uveďte číslo účtu příjemce v mezinárodním formátu IBAN (International Bank Account Number), které obsahuje kód dané země, kontrolní číslo, směrový kód banky a vlastní číslo účtu klienta
10. **Jméno / Název příjemce** – vyplňte název firmy nebo jméno příjemce (mělo by být shodné s vlastníkem účtu příjemce), v maximální délce 70 alfanumerických znaků (včetně mezer).
11. **Adresa příjemce** - uveďte ve tvaru:
Ulice (anebo poštovní schránka), v maximální délce 70 alfanumerických znaků (včetně mezer)
Město, PSČ (nebo jiné směrovací číslo), v maximální délce 70 alfanumerických znaků (včetně mezer)
Kód země – dvoumístný ISO kód, je nutné vyplnit jej vždy, když je uvedená adresa
12. **BIC banky příjemce** - vyplňte SWIFT-ový kód banky, která vede účet příjemce.
13. **Informace k úhradě** – uvádějte cizojazyčně v jednom ze světových jazyků nebo v jazyce příjemce. Je možné zadat až 140 alfanumerických znaků (včetně mezer).
14. Pokud chcete detailněji identifikovat plátce, označte nejdříve v sekci **Identifikace plátce** znakem **X** příslušný *Typ identifikace* (buď **Organizace** nebo **Soukromá osoba**).
 - o V případě, že jste zvolili typ identifikace **Organizace**, vyplňte vždy pole **Identifikační údaje** (tzn. konkrétní údaje, kterými chcete plátce identifikovat, např. *SWIFT code: AAAACCMMXXX, IČO/DIČ: 123456789 atd.*), v maximální délce 35 alfanumerických znaků (včetně mezer).
 - o V případě, že jste zvolili typ identifikace **Soukromá osoba** vyplňte vždy pole:
 - a. **Typ dokumentu**, tzn. druh / kategorie identifikačního dokladu, např. *Řidičský průkaz, Rodné číslo, Číslo sociálního pojištění atp.*), v maximální délce 35 alfanumerických znaků (včetně mezer).
 - b. **Identifikační údaje**, tzn. konkrétní údaj, kterým chcete plátce identifikovat, vztahující se k uvedenému typu dokumentu, v maximální délce 35 alfanumerických znaků (včetně mezer).
15. Pro detailnější identifikaci příjemce (vlastníka účtu) vyplňte údaje v sekci **Identifikace příjemce** obdobným způsobem uvedeným v bodě 14.

Notes:

1. **Amount in EUR** - state the amount of money transfer in numbers.
2. **Amount in Words only** - state the amount in words for the checking purposes.
3. **Maturity Date** - state the requested date of Payment Order processing.
4. **Exchange Rate** - fill in a foreign exchange rate, if the payment is to be processed with an agreed exchange rate.
5. **Payer's Account in KB** - use IBAN (International Bank Account Number), which includes country code, control number, bank code and client's account number.
6. **Name of Payer** – state client or company name (filled in data should be consistent with Payer's account owner). This text is limited to a maximum of 70 alphanumeric characters (including space).
7. **Address of Payer** - structure of the field:
Street or P.O.Box . This text is limited to a maximum of 70 alphanumeric characters (including space).
City, ZIP code. This text is limited to a maximum of 70 alphanumeric characters (including space).
Country code – an ISO code (2 characters), it must be filled if the address of Beneficiary is stated.
8. **Payer's reference** - state your reference related to money transfer to be forwarded to Beneficiary. This text is limited to a maximum of 35 alphanumeric characters (including space).
9. **Beneficiary's account** - use IBAN (International Bank Account Number), which includes country code, control number, bank code and client's account number.
10. **Name of Beneficiary** – state client or company name (filled in data should be consistent with Beneficiary's account owner). This text is limited to a maximum of 70 alphanumeric characters (including space).
11. **Address of Beneficiary** - structure of the field:
Street or P.O.Box . This text is limited to a maximum of 70 alphanumeric characters (including space).
City, ZIP code. This text is limited to a maximum of 70 alphanumeric characters (including space).
Country code – an ISO code (2 characters), must be filled if the address of Beneficiary is stated.
12. **BIC of Beneficiary's bank** - fill in the SWIFT code of the Beneficiary's bank.
13. **Remittance information** – state payment details in a world language or in language of Beneficiary. This text is limited to a maximum of 140 alphanumeric characters (including space).
14. If you want to identify the Payer in more detail: In a section **Identification of Payer** mark Identification Type (**Organization** or **Private person**) with **X**.
 - o In case that you have chosen **Organization** then always fill in the box **Identification**, it means specific data that will identify the payer, (e.g *SWIFT code: AAAACCMMXXX, Tax Identification number: 123456789 etc.*). This text is limited to a maximum of 35 alphanumeric characters (including space).
 - o In case that you have chosen **Private person** then always fill in following boxes:
 - a. **Document Type**, it means type / category of an identification document, e.g. *Driving Licence, Social Security Number, etc.*). This text is limited to a maximum of 35 alphanumeric characters (including space).
 - b. **Identification**, it means specific data, with which you want to identify the payer in relation to filled document type. This text is limited to a maximum of 35 alphanumeric characters (including space).
15. If you want to identify the Beneficiary in more detail then fill in data in a section **Identification of Beneficiary** according to the point 14.

Zdroj: *Komerční banka : SEPA EuroPlatba* [online]. c2006 [cit. 2009-04-06]. Dostupný z WWW: <http://www.kb.cz/file/u/seg/KB-sepa_platebni_prikaz-czi.pdf>.